O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
IQTISODIYOT VA MOLIYA
VAZIRLIGI

UNDP

ФУҚАРОЛАР УЧУН БЮДЖЕТ

2023 ЙИЛ ИЖРОСИ

ФУҚАРОЛАР УЧУН БЮДЖЕТ:
2023 ЙИЛ ИЖРОСИ

Тошкент – 2024

МУНДАРИЖА

КИРИШ 4

1 | МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ИЖРОСИ 5

2 | ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ИЖРОСИ 8

ДАРОМАДЛАР 8

ХАРАЖАТЛАР 17

ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИ БИЛАН БОҒЛИҚ ХАРАЖАТЛАРНИ БЕЛГИЛАШ 29

ТАШАББУСЛИ БЮДЖЕТ ЖАРАЁНЛАРИ ДОИРАСИДА 2023 ЙИЛ ЯКУНЛАРИГА КЎРА ЭРИШИЛГАН НАТИЖАЛАР ЮЗАСИДАН МАЪЛУМОТ 34

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАР ИЖРОСИ 40

БЮДЖЕТ ТАҚЧИЛЛИГИ ВА УНИ ҚОПЛАШ МАНБАЛАРИ 57

3 | ДАВЛАТ ҚАРЗИ 58

АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР 61

БОҒЛАНИШ УЧУН МАЪЛУМОТ 63

КИРИШ

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги 2023 йил учун Давлат бюджети ижроси тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олган навбатдаги “Фуқаролар учун бюджет” нашрини тақдим этмоқда.

Нашрда 2023 йил учун Давлат бюджети ижросининг макроиқтисодий шарт-шароитлари, даромадлар прогноз кўрсаткчиларининг ижро этилиши бўйича натижалар ва бюджет харажатларининг режалаштирилиши ва ижро этилиши, шунингдек маҳаллий бюджетлар ижроси тўғрисидаги маълумотлар, бюджет тақчилиги ва Давлат қарзи ҳолати тўғрисидаги маълумотлар ёритилган.

Дунёда этаётган мураккаб глобал сиёсий ва иқтисодий вазиятлар шароитида миллий иқтисодиётнинг ўсиши 6,0 фоизни ташкил этди.

Нашрнинг асосий бўлимида Давлат бюджетининг асосий параметрлари ижроси тўғрисидаги маълумотлар келтирилган. 2023 йилда ҳам Давлат бюджети даромадларининг олдинги йилларга нисбатан ўсиш тенденцияси сақланиб қолди. Даромадларнинг бажарилиши тўғрисидаги маълумотлар солиқлар кесимида ва даромадларнинг ўсиши ёки камайишига таъсир кўрсатган омилларни ҳисобга олган ҳолда тақдим этилган.

2023 йил якуни билан Давлат бюджети харажатлари йиллик тасдиқланган кўрсаткичлардан юқори бўлди. Бу аҳоли ва иқтисодиётни қўллаб-қувватлаш ва бошқа муҳим чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича қўшимча маблағлар ажратилгани билан изоҳланган.

Шунингдек, нашрда 2023 йилда Ташаббусли бюджет жараёнлари учун ажратилган маблағлар ҳамда эришилган натижалар юзасидан маълумотлар ёритиб ўтилган. Ушбу бўлим орқали ҳудудлар кесимида илгари сурилган лойиҳалар ва аҳолининг овоз беришдаги фаоллиги каби таҳлилий маълумотлар билан танишиш мумкин.

Ушбу нашрда бугунги кунда иқлим ўзгариши билан боғлиқ масалаларнинг долзарблиги ортиб бораётганлигини инобатга олган ҳолда Давлат бюджети харажатларининг иқлим ўзгаришига таъсири юзасидан баҳолаш натижалари келтирилган.

Нашр Давлат қарзининг ҳолати ва унга хизмат кўрсатиш харажатлари тўғрисидаги маълумотлар билан якунланади.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ушбу нашр фойдаланувчилар учун фойдали бўлиши ва Давлат бюджетини шакллантириш, муҳокама қилиш ва ижро этиш жараёнларига фуқароларнинг қизиқиши ошишига хизмат қилишига умид қилади.

Ўзбекистон Республикаси
Иқтисодиёт ва молия вазирлиги

1 МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ИЖРОСИ

2023 йилда ички талабнинг фаол сақланиб қолиши натижасида мамлакат **ялпи ички маҳсулот** (ЯИМ) ҳажми **1 066 569 млрд сўмни** ёки 90,9 млрд АҚШ долларни ташкил этиб белгиланган прогноз параметрга (5,3%) нисбатан **0,7 фоиз** бандга юқори ўсиб, 2022 йилга нисбатан **6 фоизга** ошди.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ЯИМ ҲАЖМИ ВА ЎСИШ СУРЪАТЛАРИ

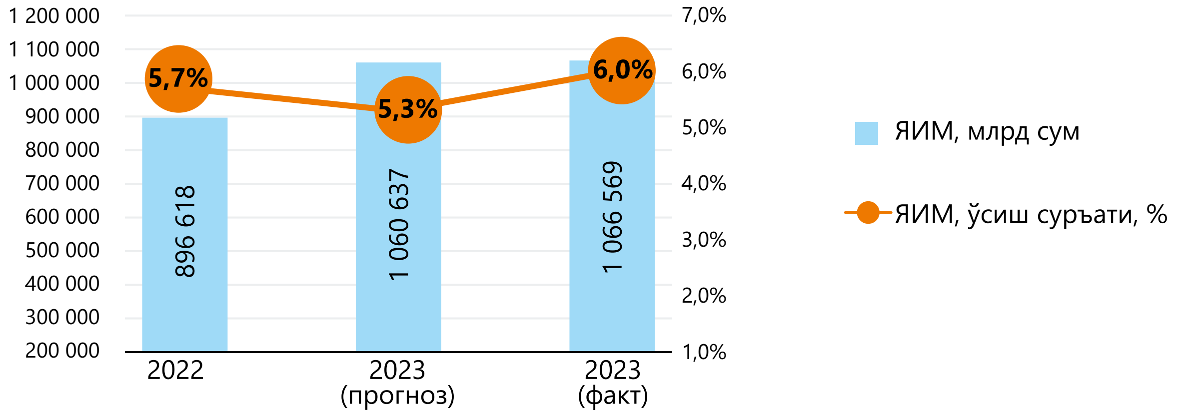

2023 йилда иқтисодий ўсишнинг асосий драйвери хизматлар соҳаси бўлиб, унинг ўсиш суръати 6,8 фоизни (прогноз -6,5 фоиз) ташкил этди. Шу билан бирга ижобий ўсиш суръатлари иқтисодиётни фискал рағбатлантириш ҳамда ташқи трансфертлар ва ташқи инвестициялар барқарор оқими натижасида, истеъмол ва инвестиция харажатларининг ўсиши ҳисобига эришилди.

ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА ЯИМ ЎСИШ СУРЪАТЛАРИ, ФОИЗДА

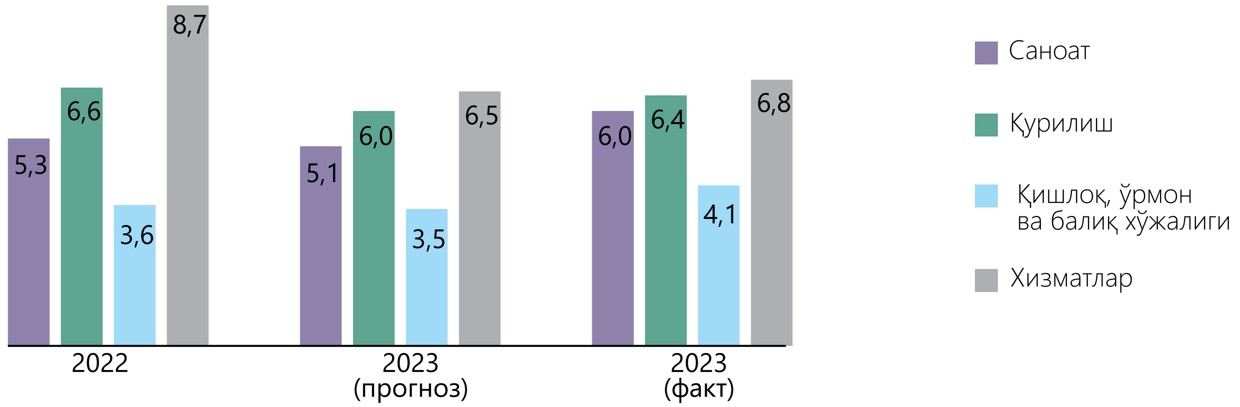

Ҳисобот даврида иқтисодиётнинг асосий тармоқларида ижобий ўсиш суръатлари кузатилди. Хусусан:

Саноат тармоғида 2023 йилда **655,8 трлн** сўмлик саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарилиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан – **6 фоизга** (прогноз – 5,1%) ўсди.

Қишлоқ хўжалигида 426,3 трлн сўмлик маҳсулотлар етиштирилган бўлиб, белгиланган прогноз кўрсаткичи (3,5%)га нисбатан **0,6 фоиз** бандга юқори бўлиб **4,1 фоизга** ўсди.

Шунингдек, **қурилиш ишлари** ҳажми ҳам **6,4 фоизга** ўсиши кузатилди.(прогноз – 6%).

ЯИМнинг тармоқ таркибида сезиларли ўзгаришлар кузатилмаган ҳолда хизматлар соҳаси улуши ортган ва бу соҳадаги ўсиш суръатларининг юқорилиги билан изоҳланади.

ЯИМ ТАРМОҚ ТАРКИБИ, %

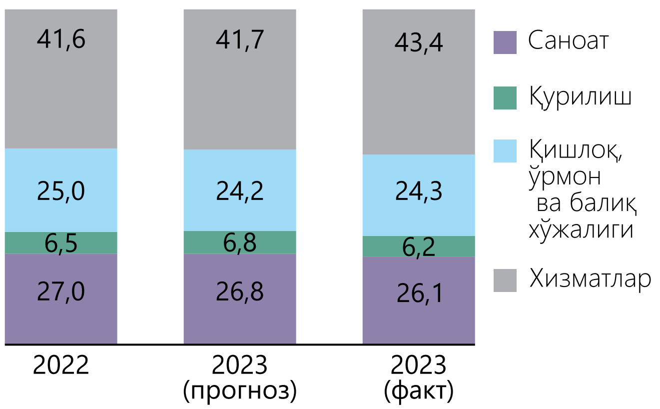

2023 йил якунларига Асосий капиталга ўзлаштирилган инвестициялар ҳажми 352,1 трлн сўмни ташкил этиб, ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 22,1 фоизга ўсди.

2021-2023 ЙИЛЛАРДА МОЛИЯЛАШТИРИШ МАНБАЛАРИ БЎЙИЧА КАПИТАЛ ҚЎЙИЛМАЛАР ҲАЖМИ, ТРЛН СЎМ

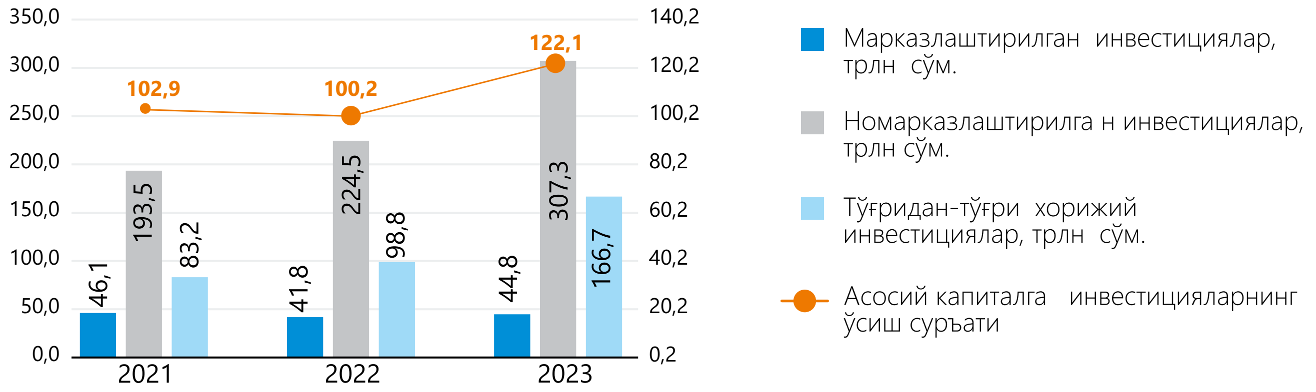

2023 йил январь-декабрь ойлари учун истеъмол нархлари индекси 8,8 фоизни ташкил этди. Кўриб чиқилаётган даврда озиқ-овқат маҳсулотлари нархи ўртача 9,7 фоизга, ноозиқ-овқат маҳсулотлари- 7,7 фоизга ва хизматлар 8,7 фоизга ошди.

2021-2023 ЙИЛЛАРДА ТОВАРЛАР ВА ХИЗМАТЛАРИНИНГ АСОСИЙ ГУРУҲЛАРИ БЎЙИЧА ИСТЕЪМОЛ НАРХЛАРИ ИНДЕКСИ ДИНАМИКАСИ, ФОИЗ

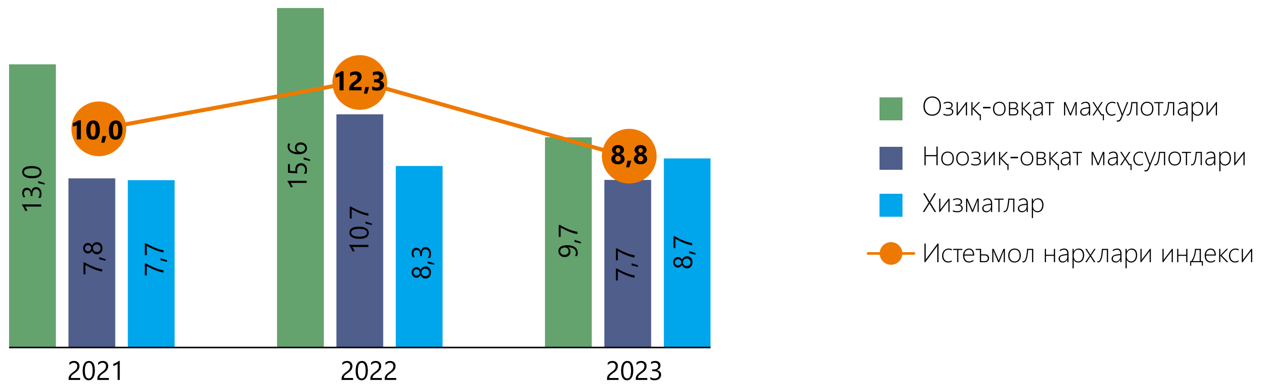

Халқаро иқтисодий алоқаларнинг ривожаланиши фонида 2023 йил якунлари билан ташқи савдо айланмаси 62 567 млн АҚШ долларни ташкил этиб, 2022 йилга нисбатан 23,9 фоизга ўсган.

2021-2023 ЙИЛЛАРДА ТАШҚИ САВДО КЎРСАТКИЧЛАРИ, МЛН АҚШ ДОЛЛАРИ

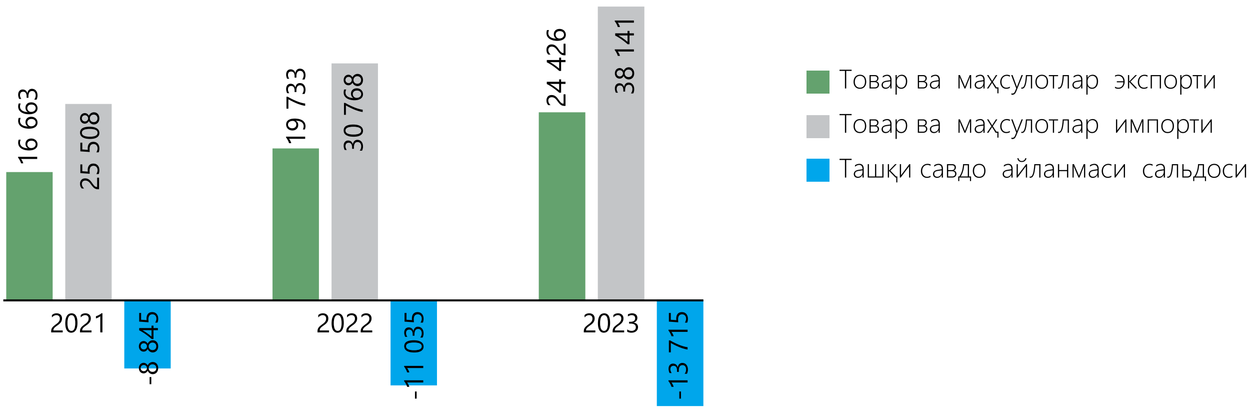

Экспорт таркибида саноат маҳсулотлари, хизматлар ҳамда озиқ-овқат маҳсулотлари ва тирик ҳайвонлар асосий ўринни эгаллади. Импорт таркибида эса машиналар ва транспорт асбоб-ускуналар, саноат товарлари ва кимёвий воситалар ва шунга ўхшаш маҳсулотлар асосий ўринга эга.

ЭКСПОРТ ТАРКИБИ, ФОИЗ

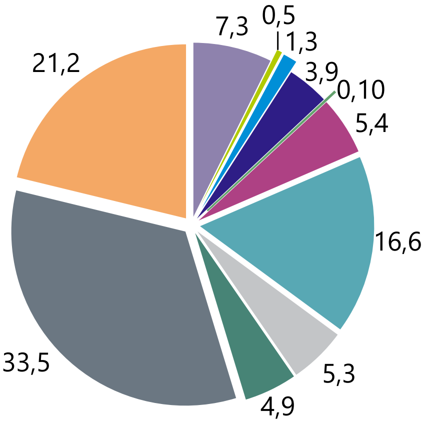

ИМПОРТ ТАРКИБИ, ФОИЗ

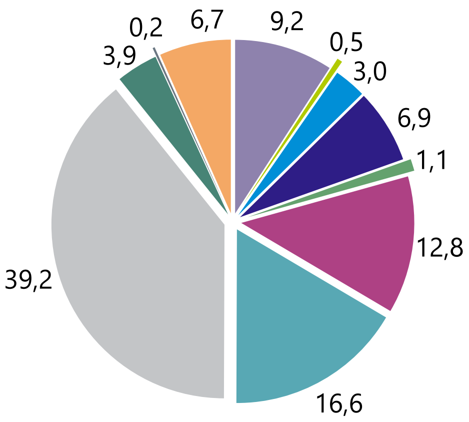

- Озиқ-овқат маҳсулотлари ва тирик ҳайвонлар
- Ичимликлар ва тамаки
- Ноозиқ-овқат хомашё, ёқилғидан ташқари
- Минерал ёқилғи, ёғлаш мойлари ва шунга ўхшаш материаллар
- Ҳайвон ва ўсимликлар мойлари (ёғлари), ёғлар ва мумлар
- Кимёвий воситалар ва шунга ўхшаш маҳсулотлар
- Саноат товарлари
- Машиналар ва транспорт асбоб-ускуналар
- Турли хил тайёр буюмлар
- Бошқа товарлар
- Хизматлар

2 ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ИЖРОСИ

Даромадлар

Давлат бюджети даромадлари 2023 йил якуни билан **231 720,7 млрд сўмни** ташкил қилди. 2022 йилга нисбатан даромадлар 29 856,9 млрд сўмга ёки 14,8 фоизга ошган.

ДАРОМАДЛАР МАЪМУРЧИЛИГИ

СОЛИҚ ҚЎМИТАСИ МАЪМУРЧИЛИГИДАГИ

165 917,6 млрд сўм

2022 йилга нисбатан 111,7%

БОЖХОНА ҚЎМИТАСИ МАЪМУРЧИЛИГИДАГИ

58 388,0 млрд сўм

2022 йилга нисбатан 126,9%

БОШҚА ДАРОМАДЛАР –
7 415,0 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 1,1%

Бошқа даромадлар таркибига қўшилган қиймат солиғи бўйича қайтариш (қоплаб бериш), фуқароларга харид суммасидан 1% (“кэш-бэк”) қайтариш, шунингдек дивидендлар ва солиқсиз тушумлар киради.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ДАРОМАДЛАРИНИНГ 2023 ЙИЛ ПРОГНОЗИ ВА ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Даромадлар	2022 йил ижро	2023 йил ижро	Фарқ	Фоиз
ЖАМИ	**201 863,7**	**231 720,7**	**29 856,9**	**114,8**
Бевосита солиқлар	**64 447,1**	**73 103,6**	**8 656,5**	**113,4**
Фойда солиғи	37 649,9	40 778,9	3 129,1	108,3
Айланмадан олинадиган солиқ	2 512,7	2 407,3	-105,4	95,8
Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи	24 284,5	29 917,4	5 632,9	123,2
Билвосита солиқлар	**71 390,2**	**83 325,8**	**11 935,6**	**116,7**
Қўшилган қиймат солиғи	52 189,4	57 885,3	5 695,9	110,9
Акциз солиғи	13 455,0	15 834,4	2 379,3	117,7
Божхона божи	5 745,7	9 606,1	3 860,4	167,2
Ресурс тўловлари ва мол-мулк солиғи	**23 912,8**	**28 079,5**	**4 166,7**	**117,4**
Мол-мулк солиғи	4 015,4	5 097,7	1 082,2	127,0
Ер солиғи	5 305,9	6 890,1	1 584,2	129,9
Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ	13 887,4	15 300,3	1 412,9	110,2
Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ	704,1	791,4	87,3	112,4
Бошқа даромадлар	**42 113,7**	**47 211,8**	**5 098,1**	**112,1**

2023 йилда қўшилган қиймат солиғи, акциз солиғи ва айланмадан олинадиган солиқ бўйича тушумларнинг 2022 йилга нисбатан ўсиш суръатлари кам бўлишига қуйидаги омиллар таъсир кўрсатди. Қўшилган қиймат солиғини қоплаб бериш ҳақиқатда 21 646,0 млрд сўмни ташкил этиб, 2022 йилга нисбатан 2 334,3 млрд сўмга кўп қайтарилган.

Энергоресурс қазиб чиқариш, қайта ишлаш ҳажмининг камайиши, дунё бозорида пахта толаси, дон ва кимёвий ўғитлар нархи пасайиши ҳамда йил бошида кузатилган аномал совуқ шароитида корхоналар харажатининг ошиши ва корхоналар фаолиятининг вақтинча тўхтатилганлиги солиқ тушумлари йўқотилишига олиб келди.

Шу билан бирга, маҳаллий корхоналар томонидан ишлаб чиқариладиган ва тадбиркорлик субъектлари томонидан якуний истеъмолчиларга сотиладиган АИ-80 русумли автобензин маҳсулоти учун акциз солиғининг "ноль" ставкаси белгиланиши ҳисобига 2023 йилда тадбиркорлик субъектлари ихтиёрида 1 300,0 млрд сўм қолдирилди.

2023 ЙИЛДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ДАРОМАДЛАРИНИНГ МАНБАЛАР БЎЙИЧА ЧОРАКЛИК ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

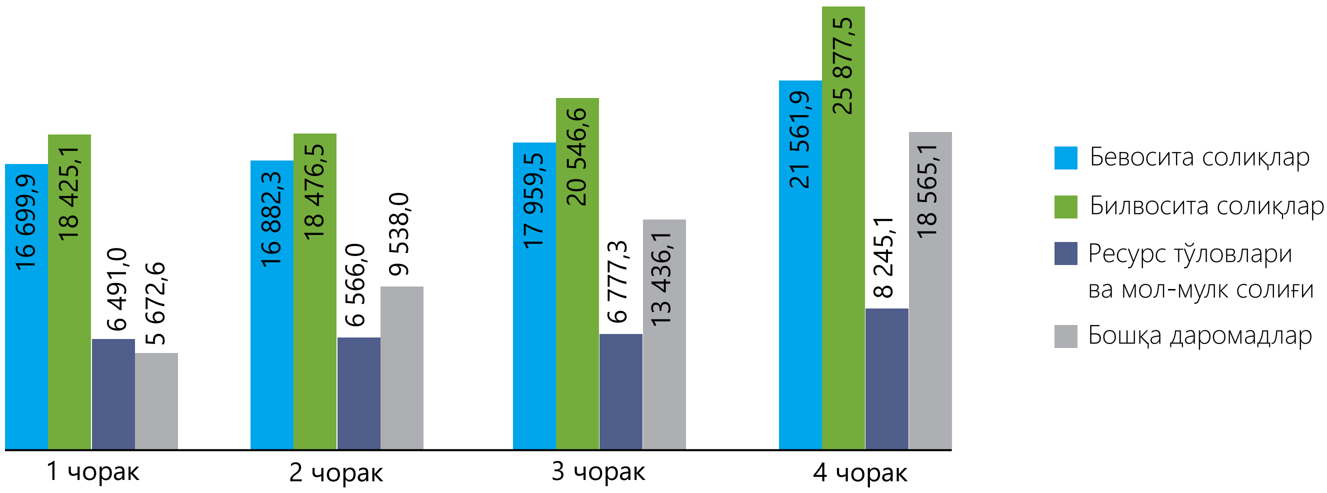

Давлат бюджети даромадлари таркибида бевосита солиқларнинг улуши 31,6%, билвосита солиқлар бюджет даромадларининг 35,9 фоизини ташкил этди. Ресурс тўловлари ва мол-мулк солиғи 12,1 фоизни, бошқа даромадлар эса жами даромаднинг – 20,4 фоизини ташкил этди.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ДАРОМАДЛАРИНИНГ МАНБАЛАР КЕСИМИДА ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

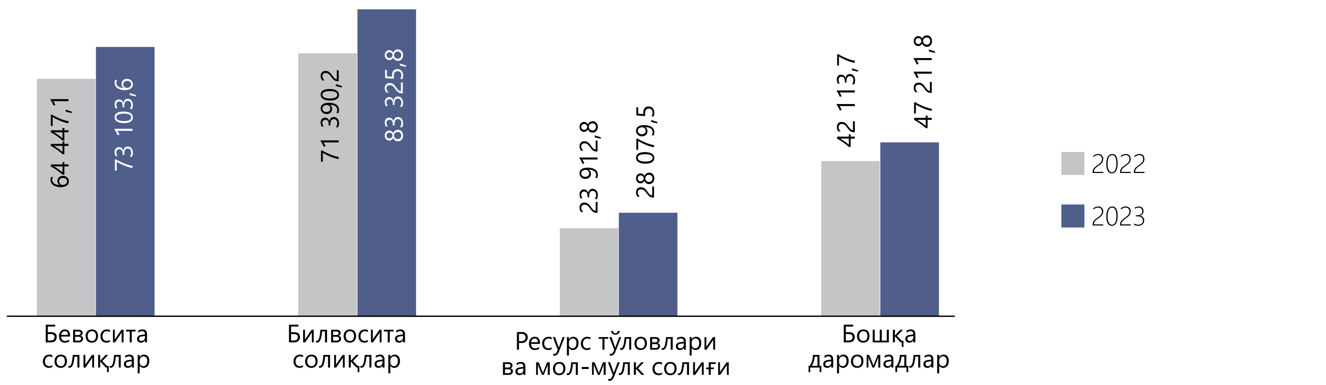

2023 ЙИЛ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ДАРОМАДЛАРИНИНГ МАНБАЛАР КЕСИМИДА ИЖРОСИ

Бевосита солиқлар бўйича тушумлар 2022 йил билан солиштирганда 8 656,5 млрд сўмга ёки 13,4 фоизга ошиб, **73 103,6 млрд сўмни** ташкил этди.

Солиқ турлари кесимида тушумлар.

Фойда солиғи – 40 778,9 млрд сўмни ташкил қилди, шундан жами тушумнинг 21656,7 млрд сўм ёки 53,1 фоизи олтин ва мис қазиб чиқарувчи корхоналарга тўғри келди.

2023 йилда солиқ тўловчилар тури бўйича фойда солиғи тушумлари:

олтин ва мис қазиб чиқарувчи корхоналари (НКМК ва ОКМК)	21 656,7 млрд сўм, ўсиш суръати - 4 262,9 млрд сўм ёки 24,5%
йирик солиқ тўловчилар бўйича ҳудудлараро солиқ инспекцияси солиқ тўловчилари (НКМК ва ОКМК дан ташқари)	11 778,1 млрд сўм, ўсиш суръати - -2 115,6 млрд сўм ёки -15,2%
Ҳудудий солиқ тўловчилар	7 344,1 млрд сўм, ўсиш суръати – 981,7 млрд сўм ёки 15,4%

Фойда солиғи тушумлари 3 129,1 млрд сўмга, ёки 2022 йилга нисбатан 8,3 фоизга ошган.

ФОЙДА СОЛИҒИ БЎЙИЧА ТУШУМЛАРНИ ОШИШИГА ҚАНДАЙ ОМИЛЛАР ТАЪСИР КЎРСАТДИ?

- Тоғ-кон ва металлургия саноати корхоналарининг асосий ишлаб чиқариш товари ҳисобланган олтиннинг 1 унцияси учун жаҳон бозоридаги ўртача йиллик нарх 1 941,8 АҚШ долларига ошиши фойда солиғи тушумларини 2022 йилга нисбатан 6,2 фоизга кўпайишига олиб келди
- Фойда солиғи тўловчилар сони 183,5 мингтани ташкил этиб, 2022 йилга нисбатан 19,0 мингтага ёки 11,6 фоизга ошганлиги.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи – 29 917,4 млрд сўм, шу жумладан иш берувчилар томонидан ушлаб қолинадиган – 28 096,8 млрд сўм. Ушбу солиқ тушумларининг 2022 йилга нисбатан ўсиши 5 632,9 млрд сўм ёки 23,2% ни ташкил этди.

2023 йилда иш берувчилар томонидан ушлаб қолинадиган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғидан ташқари тушумлар:

Дивиденд ва фоизлар кўринишидаги даромадлар учун солиқ	1 007,9 млрд сўм (+ 245,3 млрд сўм)
Мол-мулк ижарасидан олинадиган солиқ	413,7 млрд сўм (+52,2 млрд сўм)
Тадбиркорлик фаолиятидан олинган даромад учун солиқ	399,0 млрд сўм (+ 5,6 млрд сўм)

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ТУШУМЛАРИНИНГ ЎСИШИГА ҚАНДАЙ ОМИЛЛАР ТАЪСИР КЎРСАТДИ?

- Бюджет секторидаги энг кам иш ҳақи миқдорининг 2022 йилга нисбатан ўртача йиллик 10,7% га ўсиши
- Ишчи ходимлар сонининг легализацияси ҳисобига солиқ тўловчилар сонининг 5,4 млн тага ошиши (2022 йилга нисбатан 350 мингга кўп)
- Меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармаси миқдорининг 176 515,0 млрд сўм гача ошиши (2022 йилга нисбатан 23 450,0 млрд сўм ёки 15,3% га кўп)

+5 632,9
млрд сўм,
23,2%

Айланмадан олинадиган солиқ – 2 407,3 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан тушумлар 105,4 млрд сўмга (4,2%) кам бўлди.

Айланмадан олинадиган солиқ тўловчилар сони 2022 йилга нисбатан 9,4 минг ёки 2,6%га камайиб, 360,0 мингтани ташкил этди

Солиқ тушумларининг камайишига қуйидаги омиллар сабаб бўлган:

- солиқ тўловчиларнинг ҚҚСга ўтиши ҳисобига – 6 фоизга;
- қатъий солиқни жорий қилиниши билан ушбу тўловчилар бўйича 2022 йилга нисбатан тўловларнинг камайиши ҳисобига – 9 фоизга;
- йил бошидан бошлаб 4 фоиздан юқори бўлган ставкалар бекор қилиниб ягона 4 фоиз ставка ўрнатилиши ҳисобига – 7 фоизга;
- республика ҳудудларининг 4 ва 5-тоифаларидаги туманлар ҳисобига – 3 фоизга.

Билвосита солиқлар бўйича тушумлар 2022 йил билан солиштирганда 11 935,7 млрд сўмга ёки 16,7 фоизга ошиб, **83 325,8 млрд сўмни** ташкил этди.

Солиқ турлари кесимида тушумлар.

Қўшилган қиймат солиғи – 57 885,3 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 5 695,9 млрд сўм ёки 10,9% га ошган. Божхона органлари томонидан ундириладиган қўшилган қиймат солиғи (ҚҚС) 17,7% га, солиқ органлари томонидан ундириладигани – 3,6% га ошди.

ҚҚС БЎЙИЧА ТУШУМЛАР, МЛРД СЎМ

ҚҚС бўйича 2023 йилда 6 701 та тадбиркорлик субъектларига 21 646,0 млрд сўм миқдордаги маблағ ҚҚС манфий суммасининг қоплаб берилиши учун қайтарилди (ҚҚС тушумининг 27,2% и). Таққослаш учун, 2022 йилда солиқ тўловчиларга 19 311,7 млрд сўм қайтариб берилган бўлса, 2021 йилда 14 417,0 млрд сўмни ташкил этган.

ҚҚС СОЛИҒИ ТУШУМЛАРИНИНГ ЎСИШИГА ҚАНДАЙ ОМИЛЛАР ТАЪСИР КЎРСАТДИ?	■ Иқтисодий фаолликнинг ўсиши ■ Солиқ маъмурчилигининг такомиллаштирилиши ■ Солиқ тўловчилар сонининг 183,5 мингтагача ошиши, 2022 йилга нисбатан 19,0 минг ёки 11,6%га ўсиши	**+5 695,9** млрд сўм, 10,9 %

ҚҚС солиғи маъмурчилигининг такомиллаштирилиши унинг самарадорлигини (йиғувчанлигини) 2022 йилда 53,7 %дан 2023 йилда 62,1 %га ошишига олиб келди. (ҚҚС Самарадорлиги = ҚҚС тушумларининг ЯИМдаги улуши / ҚҚС ставкаси)

Акциз солиғи – 15 834,4 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 2 379,3 млрд сўм ёки 17,7%га ошди.

Акциз солиғи тушумлари:	
солиқ органлари томонидан – **15 132,9 млрд сўм**, 2022 йилга нисбатан 2 055,7 млрд сўмга кўп	божхона органлари томонидан – **701,4 млрд сўм**, 2022 йилга нисбатан 323,6 млрд сўмга кўп

2021-2022 ЙИЛЛАРДА СОЛИҚ ОРГАНЛАРИ ТОМОНИДАН ЙИҒИЛГАН АКЦИЗ СОЛИҒИ ТУШУМЛАРИНИНГ АКЦИЗОСТИ МАҲСУЛОТЛАРИ КЕСИМИДАГИ СУММАСИ

алкоголь маҳсулотлари (шу жумладан пиво)	**2 247,3** млрд сўм (2022 й. – 1 769,2,4 млрд сўм)
полиэтилен гранулалари	**214,9 млрд сўм** (2022 й. – 251,4 млрд сўм)
тамаки маҳсулотлари	**2 286,5** млрд сўм (2022 й. – 1 998,4 млрд сўм)
мобиль алоқа хизмати	**974,9 млрд сўм** (2022 й. – 868,0 млрд сўм)
нефт маҳсулотлари	**282,6 млрд сўм** (2022 йилда – 576,6млрд сўм)
бензин, дизель ёқилғиси ва газни охирги истеъмолчига реализация қилишда тўланадиган акциз солиғи	**3 631,3 млрд сўм** (2021 й. – 3 387,9 млрд сўм)
табиий газ	**5 495,5 млрд сўм** (2022 й. – 4 221,9 млрд сўм)

ҚУЙИДАГИ ОМИЛЛАР АКЦИЗ СОЛИҒИ БЎЙИЧА БЮДЖЕТ ТУШУМЛАРИГА ТАЪСИР ЭТГАН

- 2023 йил 1 фвралдан акциз ости маҳсулотлар учун белгиланган қатъий суммадаги ставкаларнинг ўртача 10 фоизга оширилиши – 1 580 млрд сўм;
- АИ-80 русумли автобензин маҳсулоти ишлаб чиқарувчи учун акциз солиғининг “ноль” ставкаси белгиланиши – 1 300,0 млрд сўм.

Божхона божлари бўйича тушумлар – 9 606,1 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 3 860,4 млрд сўмга ёки 67,2 фоизга ошган.

БОЖХОНА БОЖЛАРИ ТУШУМЛАРИ ЎСИШИГА ҚАНДАЙ ОМИЛЛАР ТАЪСИР КЎРСАТДИ?

- 2023 йилда импорт ҳажмининг 2022 йилга нисбатан 8,6 млрд АҚШ долларига ортиши.
- 2023 йилда миллий валютага нисбатан АҚШ доллари курсининг ўзгариши.
- Айрим божхона имтиёзларининг амал қилиш муддатининг тугаши.
- божхона тартиб-таомилларини соддалаштириш, расмийлаштирув жараёнининг тезлашиши ва божхона маъмуриятчилигининг янги усулларини жорий этиш бўйича кўрилаётган чора-тадбирлар

+3 860,4
млрд сўм,
67,2%

Ресурс солиқлари ва мол-мулк солиғи – 28 079,5 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 4 166,7 млрд сўмга ортди.

Ресурс солиқлари тушумларининг асосий улушини (15 300,3 млрд сўм, ёки 54,5 %) ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ ташкил этиб, асосий қисми (62,1 %) олтин қазиб олувчи корхоналар ҳисобига тўғри келади.

РЕСУРС СОЛИҒИ ВА МОЛ-МУЛК СОЛИҒИ ТУШУМЛАРИ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Солиқ турлари	2022 йил	2023 йил	ўсиш
Ресурс солиқлари – жами:	**23 912,8**	**28 079,5**	**117,4**
Мол-мулк солиғи – жами	**4 015,4**	**5 097,7**	**127,0**
шундан :			
юридик шахслар	3 040,5	3 609,3	118,7
жисмоний шахслар	974,9	1 488,4	152,7
Ер солиғи – жами	**5 305,9**	**6 890,1**	**129,9**
шундан :			
юридик шахслар	3 422,0	4 018,1	117,4
жисмоний шахслар	1 883,9	2 872,0	152,5
Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ	**13 887,4**	**15 300,3**	**110,2**
Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ	**704,1**	**791,4**	**112,4**

Ресурс солиқларининг таркиби бўйича тушумлари 2022 йилга нисбатан мол-мулк солиғида 27,0% га, ер солиғида 29,9% га, ер қаъридан фойдаланганлик учун солиғида 10,2% га ҳамда сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқда 12,4 фоизга ўсди.

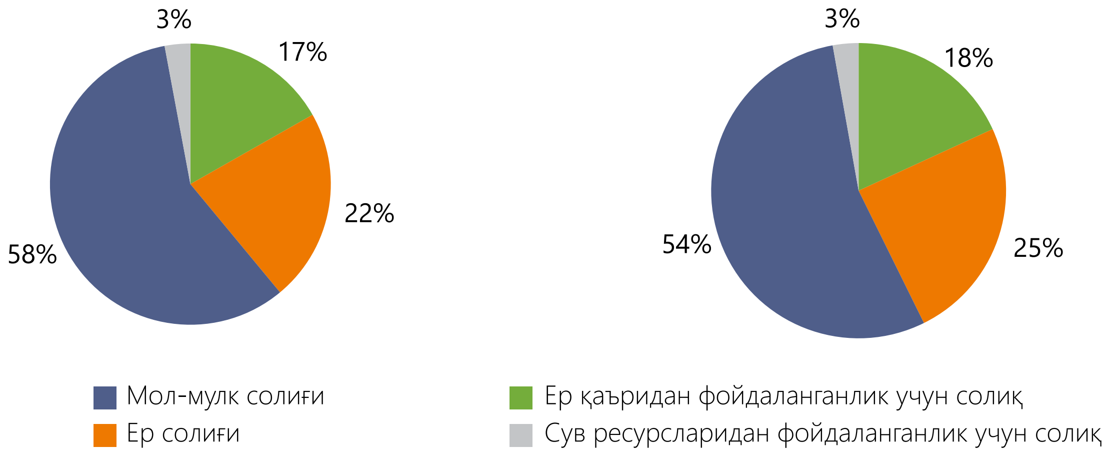

Солиқ турлари кесимида тушумлар.

Мол-мулк солиғи – 5 097,7 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 1 082,2 млрд сўм, ёки 27,0% га ошган.

Мол-мулк солиғи бўйича тушумлар:	
юридик шахслардан - 3 609,3 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 568,8 млрд сўм (ёки 18,7%) ошган	**жисмоний шахслардан -** 1 488,4 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 513,5 млрд сўм ёки 52,7% фоизга ошган

Юридик шахслар мол-мулк солиғи тушумларининг ўсишига қуйидаги асосий омиллар таъсир кўрсатди:

- айрим турдаги кўчмас мулкка нисбатан қўлланиладиган мол-мулк солиғи бўйича пасайтирилган солиқ ставкасини 0,5 фоиздан 0,6 фоизга оширилиши;
- минимал қийматдан келиб чиққан ҳолда солиқ солинадиган объектлар сонини 4 мингдан ортиқга кўпайиши;
- солиқ қарзларининг ундирилиши.

2023 йилда айрим ҳудудларда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан мол-мулк солиғини ҳисоблаш учун бинолар ва иншоотларнинг минимал қийматига нисбатан қўлланиладиган пасайтириш коэффициентларининг (0,5 дан 0,9 гача) қайта кўриб чиқилиши солиқ тушумларига ҳам таъсир кўрсатди.

Ер солиғи – 6 890,1 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 1 584,2 млрд сўм, ёки 29,9%га ошган.

2023 йилда юридик шахслар ер солиғи 4 018,1 млрд сўмни ташкил этиб, 2022 йилга нисбатан 596,1 млрд сўм ёки 17,4%га ошган.

МОЛ-МУЛК ВА ЕР СОЛИҒИ ТУШУМЛАРИНИНГ ЎСИШИГА ҚАНДАЙ ОМИЛЛАР ТАЪСИР КЎРСАТДИ?		+2 666,4 млрд сўм ёки 26,6%
	▪ қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар учун базавий ер солиғи ставкаларини ҳамда мол-мулк солиғи ставкалари ва 10 фоизга индексация қилиниши, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан солиқ ставкаларига камайтирувчи ва ошириш коэффициентларини қўллаши; ▪ тадбиркорлик фаолияти учун мўлжалланган нотураржой кўчмас мулк объектлари бўйича мол-мулк солиғи миқдорини 2022 йилга нисбатан ошириш бўйича чекловни бекор қилинди (2022 йилда бу чеклов 2021 йилга нисбатан 30 фоиздан кўп бўлмаган); ▪ минимал қийматдан келиб чиққан ҳолда солиқ солинадиган объектлар сонини кўпайганлиги; ▪ солиқ маъмуриятчилиги тизимини такомиллаштириш, шу жумладан, янги маъмурий воситаларни жорий этиш, жараёнларни рақамлаштириш ва автоматлаштириш, солиқ тўловчиларни хабардор қилиш ва маслаҳат бериш.	

Ер солиғи бўйича солиқ ставкаларининг аниқ миқдори маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан базавий солиқ ставкалари асосида туманларнинг иқтисодий ривожланиши ва нуфузига қараб кўпайтирувчи ва пасайтирувчи коэффициентларни қўллаган ҳолда белгиланади (бу ҳуқуқ 2021 йилдан бошлаб маҳаллий давлат ҳокимияти органларига берилган).

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ ВА ВИЛОЯТЛАР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ КЕНГАШЛАРИ ТОМОНИДАН 2023 ЙИЛДА ТУМАНЛАР ВА ШАҲАРЛАР БЎЙИЧА БЕЛГИЛАНГАН КОЭФФИЦИЕНТЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИШИ

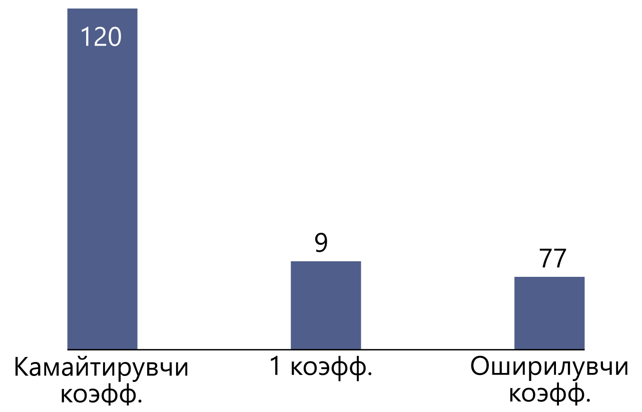

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ ВА ВИЛОЯТЛАР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ КЕНГАШЛАРИ ТОМОНИДАН 2023 ЙИЛДА ТУМАНЛАР ВА ШАҲАРЛАР БЎЙИЧА БЕЛГИЛАНГАН КОЭФФИЦИЕНТЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ

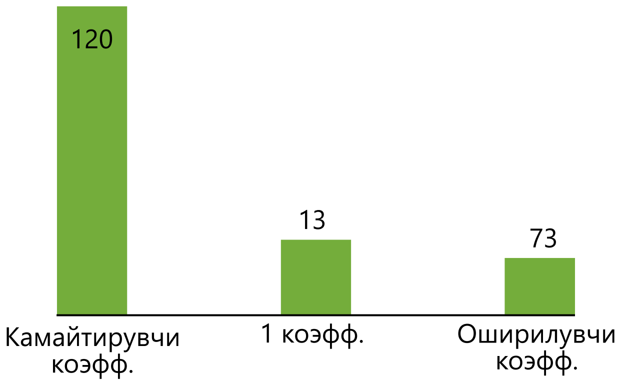

2023 йилда жисмоний шахслар ер солиғи тушумлари 2 872,0 млрд сўмни ташкил этиб., 2022 йилга нисбатан 988,1 млрд сўмга ёки 52,5% ошди.

2023 йилда тушумларнинг ўсиши ер солиғи базавий ставкаларининг 10 фоизга индексация қилиниши ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан жисмоний шахсларга тегишли ер участкаларига нисбатан пасайтирувчи ва оширилувчи коэффициентларни қўллаш ҳисобига таъминланди.

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ – 791,4 млрд сўм. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкалари 10 фоизга индексация қилиниши ҳисобига ушбу солиқ тушумлари 2022 йилга нисбатан 87,3 млрд сўмга, ёки 12,4% га ошган.

Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ тушумлари – 15 300,3 млрд сўм, 2022 йилга нисбатан 1 412,9 млрд сўм, ёки 10,2% га кўп бўлди.

ЕР ҚАЪРИДАН ФОЙДАЛАНГАНЛИК УЧУН СОЛИҚ ТУШУМЛАРИНИНГ ОРТИШ САБАБЛАРИ	Олтиннинг 1 унцияси учун жаҳон бозоридаги ўртача йиллик нарх 1 941,8 АҚШ долларига ошиши билан бахоланади	**1 412,9** млрд сўм, 10,2%

Бошқа даромадлар ва солиқ бўлмаган тушумлар – 47 211,8 млрд сўм (+12,1%).

ТУШУМЛАРНИНГ АСОСИЙ ҚИСМИ ДАВЛАТ УЛУШИ МАВЖУД КОРХОНАЛАР ТОМОНИДАН ТЎЛАНГАН ДИВИДЕНДЛАР ҲИСОБИГА ТЎҒРИ КЕЛАДИ

25 399,4 млрд сўм

Бошқа тушумлар:

Давлат божи, йиғимлар ва жарималар	Давлат мулкини хусусийлаштиришдан тушумлар	Давлат мулки ижараси ва бошқа тушумлари
6 827,8 млрд сўм	**584,7 млрд сўм** (маҳаллий бюджетларга ўтказилган қисми)	**14 399,9 млрд сўм** (бюджетга ўтказилган қисми)

ЙИРИК СОЛИҚ ТЎЛОВЧИЛАРНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАГИ УЛУШИ, 2023 ЙИЛГИ ИЖРОСИ*, %

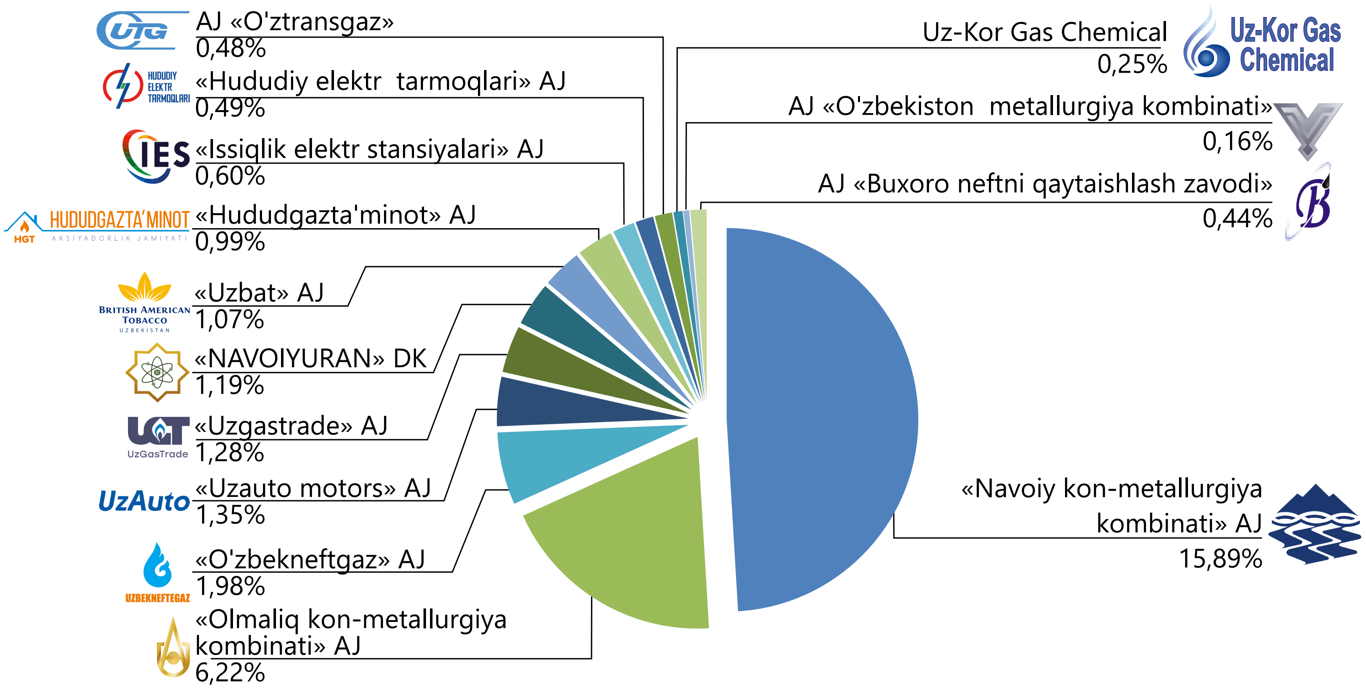

*) Солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар. Республика ҳудудига олиб кириладиган товарлар учун тўланадиган божхона тўловлари бундан мустасно.

Харажатлар

Давлат бюджетининг 2023 йил харажатлари тасдиқланган параметрларга нисбатан **23 362,5 млрд сўм** ошган ҳолда **281 096,7 млрд сўмга** ижро этилди.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ХАРАЖАТЛАРИНИНГ 2023 ЙИЛ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Харажатлар	Тасдиқланган	Ижро
Харажатлар – жами	**257 734,2**	**281 096,7**
Ижтимоий харажатлар	127 383,5	137 246,7
Иқтисодиёт харажатлари	36 210,7	42 924,3
Марказлашган инвестиция лойиҳалари ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари	25 570,0	29 581,6
Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари	13 905,3	14 618,0
Суд органларини сақлаш харажатлари	1 111,4	1 295,4
Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ҳамда Давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари	996,6	1 087,8
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетларининг захира жамғармалари	1 524,6	1 720,4
Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари (фоиз харажатлари)	6 878,4	8 220,6
Иш хақи ва коммунал хизматлар тарифларини ошириш харажатлари*	3 797,9	
Бошқа харажатлар	40 355,8	44 401,9

**Иш хақи ва коммунал хизматлар тарифларини ошириш харажатлари учун режалаштирилган маблағлар йил давомида соҳалар (таълим, соғлиқни сақлаш ва б.) га қайта тақсимланади.*

2023 йилда Давлат бюджети харажатларининг 48,8 % ини ижтимоий соҳа харажатлари ташкил этиб, 127 383,5 млрд сўм миқдорида тасдиқланган ҳолда 137 246,7 млрд сўмга ижро этилди. Ижтимоий соҳа харажатларининг асосий қисми таълим соҳасига йўналтирилди.

2023 ЙИЛ ИЖТИМОИЙ СОҲА ХАРАЖАТЛАРИ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

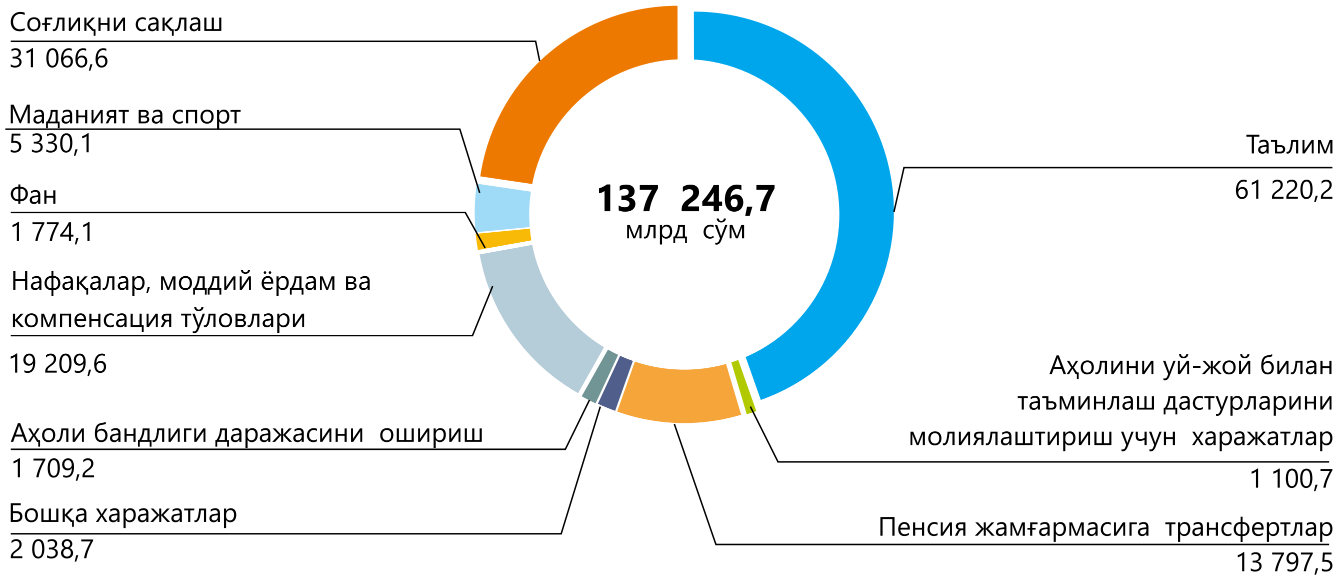

Таълим

Таълимга амалга оширилган харажатларнинг 65 % и умумий таълимга, 19 % и мактабгача таълимга ва 16 % и кадрлар тайёрлашга йўналтирилди.

2023 ЙИЛ ТАЪЛИМ ХАРАЖАТЛАРИНИНГ ЙЎНАЛИШЛАР КЕСИМИДА ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

	Мактабгача таълим	Умумий таълим	Кадрлар тайёрлаш
ТАСДИҚЛАНГАН	10 779,8	35 932,5	10 334,6
ИЖРО	11 722,9	39 682,5	9 814,7

Мактабгача таълим муассасалари (МТМ)

Мактабгача таълим йўналишига амалга оширилган харажатлар **10 779,8 млрд сўм** миқдорида тасдиқланган ҳолда **11 722,9 млрд сумга** ижро этилди. Харажатларнинг ошишига иш ҳақи миқдорларининг оширилиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ҳукуматнинг мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича топшириқлари ижроси сабаб бўлди.

2023 ЙИЛ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН МТМ ЛАРГА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАР, МЛРД СУМ

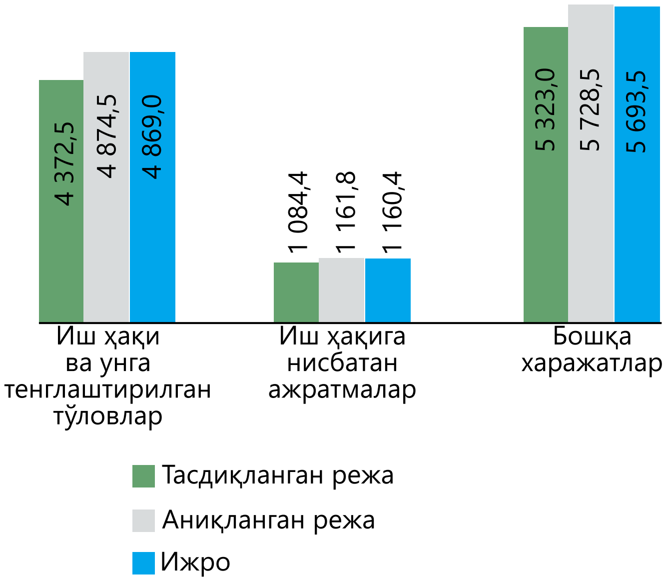

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН МТМЛАРНИ ҚУРИШ, РЕКОНСТРУКЦИЯ ҚИЛИШ ВА КАПИТАЛ ТАЪМИРЛАШГА ХАРАЖАТЛАР, МЛРД СЎМ

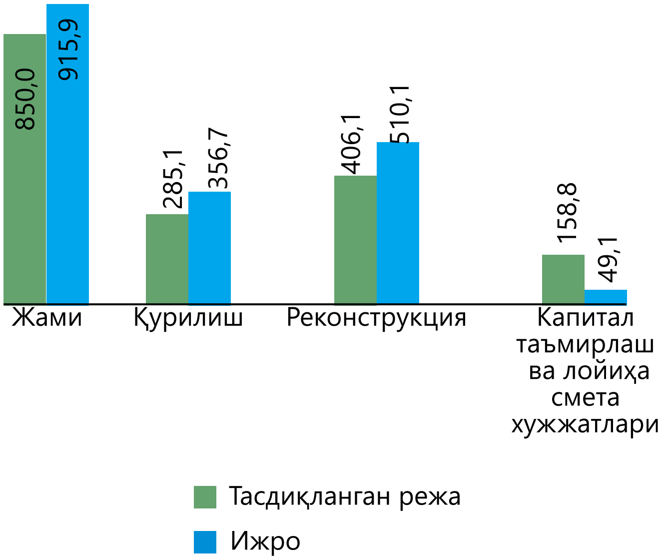

Болаларни мактабгача таълим билан қамраб олишни кенгайтириш мақсадида давлат томонидан ушбу соҳада давлат-хусусий шериклигини ривожлантириш фаол қўллаб-қувватланмоқда

Давлат-хусусий шерикчилиги асосида ташкил этилган мактабгача таълим муассасаларига ажратилган субсидиялар:		
иш ҳақи, озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқа харажатларни қоплаш учун	**бир тарбияланувчига тўғри келадиган харажатларнинг 50%ини қоплаш учун**	**электроэнергия харажатларнинг 50%ини қоплаш учун**
2 490,2 млрд сўм	279,2 млрд сўм	2,1 млрд сўм

Нодавлат МТМлар сони	Мактабгача таълимнинг умумий қамрови
823 486	74%

ҲУДУДЛАР КЕСИМИДА МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ҚАМРОВИ, %

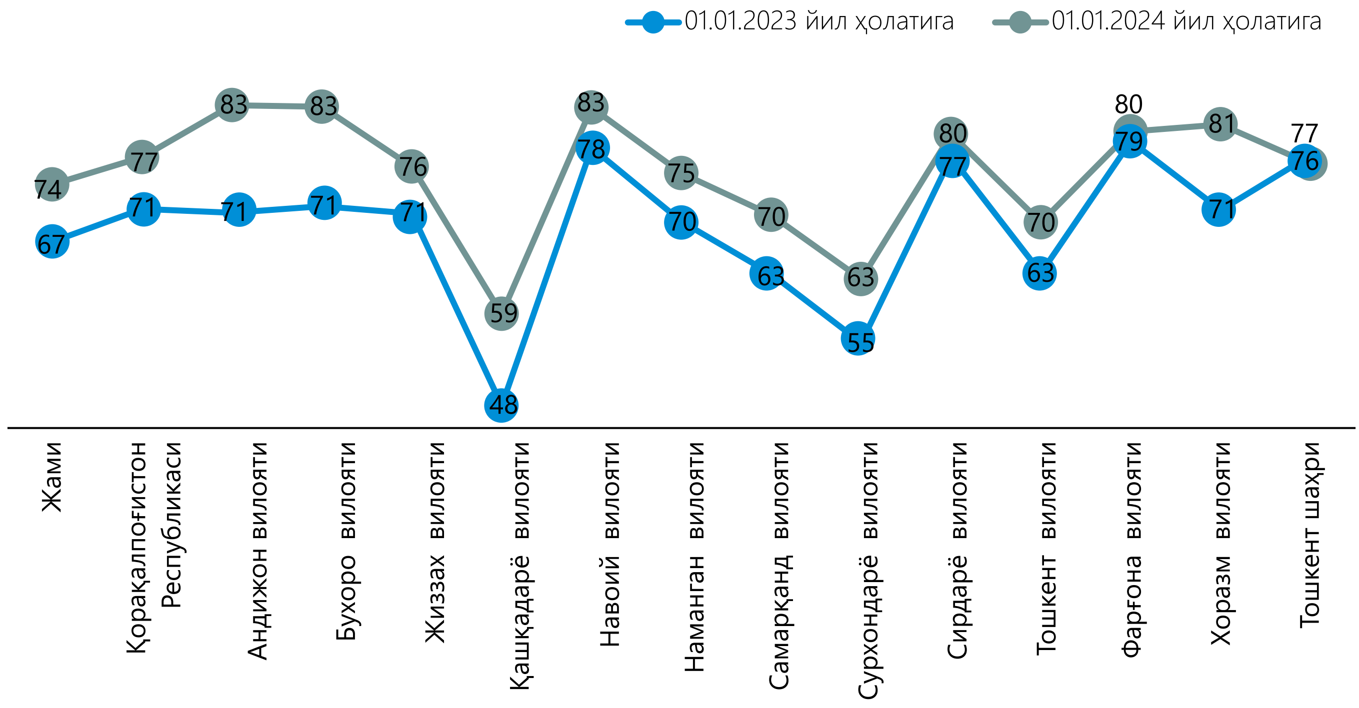

Мактаб таълими

2023 йилда давлат бюджетининг умумий ўрта таълимга харажатлари 2022 йилга нисбатан 19,7% га ошди ҳамда **35 932,5 млрд сўм** тасдиқланган ҳолда **39 682,5 млрд сўмга** ижро этилди. Харажатлар асосан иш ҳақининг ошиши ҳамда таълим муассасаларида ишлайдиган аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш нафақаларини тўлаш учун қўшимча маблағлар ажратиш ҳисобига тасдиқланган параметрларга нисбатан ошган.

УМУМТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ

Кўрсаткичлар	2022	2023
Умумтаълим муассасалари *сони шундан:*	10 398	10 465
Умумтаълим мактаблари:	9 908	9 973
шу жумладан:		
Ихтисослашган мактаблар	193	195
Мактаб-интернатлар	226	226
Жисмоний ёки руҳий ривожланишида нуқсони бор болалар учун мактаблар	71	71
Ўқувчилар, минг нафар	6 360	6 430
Ўқитувчилар, минг нафар	531	595
Умумтаълим муассасаларига Давлат бюджети харажатлари ва умумий таълим билан боғлиқ бошқа харажатлар, млрд сўм	33 138,1	39 682,5

Мактабдан ташқари таълим

АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАР

	Болалар мусиқа ва санъат мактаблари	Таълим олувчи болалар сони	Давлат бюджетидан болалар мусиқа ва санъат мактабларини сақлаш харажатлари, млрд сўм
2022	323	91 922	641,9
2023	323	92 250	717,2

Кадрлар тайёрлаш

2023 йилда профессионал таълим муассасалари ва академик лицейларни сақлаш харажатлари **2 745,6 млрд сўмни** ташкил этди.

ЎРТА МАХСУС ВА КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ

Кўрсаткичлар	2022	2023
Касб-ҳунар колледжлари ва академик лицейлар сони	784	789
Таълим олувчилар, минг нафар	454,4	407
Ўқитувчилар, минг нафар	33,6	29
Давлат бюджетидан Касб-ҳунар колледжлари ва академик лицейларни сақлаш харажатлари, млрд сўм	2 131,9	2 745,6

2023 ЙИЛДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШГА ХАРАЖАТЛАР ИЖРОСИ

профессионал таълим муассасаларига	академик лицейларга	бошқа ўқув муассасаларига
2 314,9 млрд сум	395,3 млрд сум	35,4 млрд сум

Олий таълим

2023 йилда олий таълим муассасаларини сақлаш харажатлари **4 525,1 млрд сумни** ташкил этди. Бундан ташқари 2023 йилда Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ҳузуридаги таълим кредитини молиялаштириш жамғармасидан **170 100 та талабаларга 1 914,8 млрд сўм** ажратилган.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ АСОСИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ

	олий таълим муассасалари сони	Талабалар сони
2022	127	1 014 минг
2023	129	1 054 минг

ҲУДУДЛАР КЕСИМИДА ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ

Соғлиқни сақлаш

2023 йилда соғлиқни сақлаш харажатлари **31 066,6 млрд сўмни** ташкил этди.

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШГА ХАРАЖАТЛАР, 2023 ЙИЛ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Харажатлар	Параметр	Ижро
Жами	**27 891,0**	**31 066,6**
шундан:		
Протезлаш	26,6	40,5
Кўп тармоқли поликлиникалар, марказлар	2 556,0	2 815,3
Поликлиникалар	2 897,4	3 181,2
Қишлоқ врачлик пунктлари	1 175,5	1 307,6
Стоматологик поликлиникалар	61,5	66,0
Койкасиз ихтисослаштирилган поликлиникалар, марказлар ва диспансерлар	83,6	91,1
Кечиктириб бўлмайдиган тез тиббий ёрдам марказлари	2 481,1	2 956,3
Қон қуйиш марказлари	77,4	85,2
Клиникалар, шифохоналар, тиббиёт бирлашмалари ва койкали марказлар	5 729,2	6 940,1
Республика шошилинч тиббий ёрдам маркази ва ҳудудий филиаллари	1 926,8	2 216,6
Ихтисослаштирилган марказлар, касалхоналар ва койкали диспансерлар	2 311,9	2 543,0
Туғруқхоналар ва акушерлик комплекслари	666,8	750,2
Болалар уйи	36,2	39,0
Туберкулез билан касалланган болалар учун санаториялар	203,2	220,3
Болалар ва ўсмирлар санаториялари (туберкулез билан касалланмаган)	27,3	28,5
Санитар-эпидемиологик станциялар	1 016,0	1 139,0
Карантин ва ўта хавфли инфекцияларнинг олдини олиш маркази ва ҳудудий бўлимлари	46,2	48,9
Эпидемияга қарши курашиш тадбирлари	1980,0	148,3
Санитария ва тиббий статистика муассасалари	28,0	28,9
ОИТСга қарши курашиш марказлари харажатлари	166,0	183,8
Суд-тиббий экспертиза муассасаси харажатлари	177,5	195,6
Тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари	63,0	67,0
Кексалар ва ногиронлар учун санаторийлар ва интернат уйлари	713,1	762,1
Уйда ижтимоий ёрдам бўлимлари	98,3	99,8
Ногиронлар реабилитация марказлари	87,5	96,9
Соғлиқни сақлаш бўйича бошқа тадбирлар ва харажатлар	3 254,6	5 015,2

Амалга оширилган харажатларнинг тасдиқланган параметрлардан ошишига бошқа ижтимоий соҳа тармоқлари каби иш ҳақининг оширилиши асосий сабаблардан бири бўлган. Шунингдек, тиббиёт муассасаларида қўшимча қувватларнинг яратилиши, бирламчи тиббиёт муассасалари сонининг ортиши натижасида штат бирликлар киритилиши ҳисобига иш ҳақи харажатлари учун қўшимча **1 656,1 млрд сўм** йўналтирилди. Тиббиёт муассасаларида меҳнат қилаётган аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш бўйича нафақаларга қўшимча маблағлар ажратилиши яна бир омил бўлиб хизмат қилди

Фан, маданият ва спорт

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИДАН ФАН, МАДАНИЯТ ВА СПОРТГА ХАРАЖАТЛАР, МЛРД СЎМ

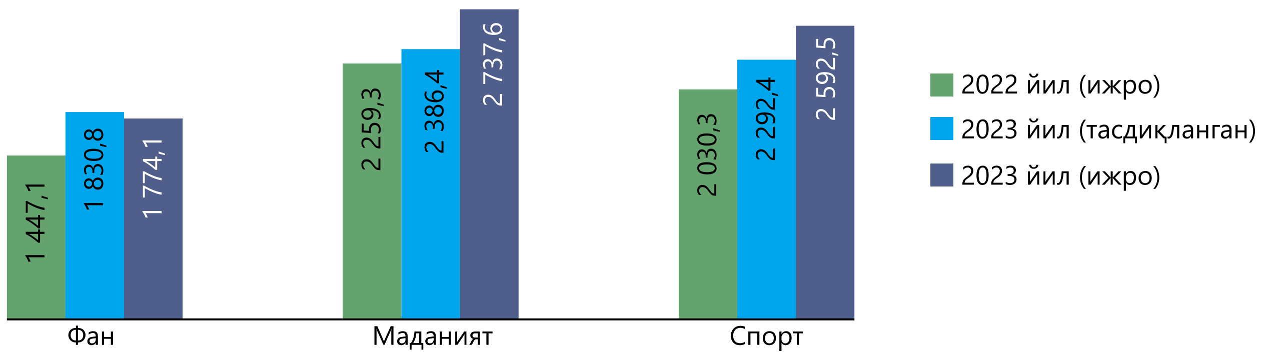

2023 йилда Давлат бюджетидан **фанга** харажатлар 2022 йилга нисбатан 22,6 % га ошиб, **1 774,1 млрд сўмни** ташкил этди.

	2022	2023
Илмий тадқиқот муассасаларини сақлаш харажатлари, млрд сўм.	871,4	1 104,1
Илм-фанни молиялаштириш ва инновацияларни қўллаб-қувватлаш жамғармасига ажратилган мабалағлар, млрд сўм	575,7	670,0

2023 йилда **маданиятга** давлат харажатлари **2 737,6 млрд сўмни** ташкил этди.

2023 ЙИЛ МАДАНИЯТГА ХАРАЖАТЛАР ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Харажатлар	Параметр	Ижро
Жами	**2386,4**	**2 737,6**
шу жумладан:		
Кутубхоналар	183,2	199,2
Музейлар, кўргазмалар ва кўргазма заллари	111,3	113,8
Саройлар ва маданият уйлари, клублар ва клуб шаклидаги муассасалар	221,2	251,9
«Ўзбекистон» Халқаро форумлар саройини сақлаш харажатлари	8,5	8,3
Театрлар, филармониялар, мусиқий бирлашмалар ва ансамблларни молиялаштириш	394,1	404,6
Реставрация ишларини назарда тутувчи тадбирларни молиялаштириш	173,0	196,8
Киномаҳсулотларини яратиш хизматлари	70,0	103,2
Телевидение ва радио эшиттиришлар	487,0	492,6
Даврий ахборот нашрларини чоп этиш	74,8	67,2
Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги Оммавий коммуникациялар масалалари бўйича марказ	101,0	105,0
Республика маънавият марказини сақлаш харажатлари	99,8	98,4
Ўзбекистон Республикаси Кинематография агентлиги ва унинг ҳудудий бўлимлари	39,3	35,4
Бошқа маданий-маърифий муассасалар ва тадбирлар	423,2	661,3

2023 йилда **спортга 2 592,5 млрд сўм** ёки ўтган йилга нисбатан 27,7% кўпроқ маблағ йўналтирилди. Харажатлар асосан Олимпия, Паралимпия ва бошқа спорт тадбирларига тайёрганлик ҳамда спорт мактабларини сақлаш учун қўшимча маблағ ажратиш ҳисобига ошди.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА СПОРТГА ХАРАЖАТЛАР ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

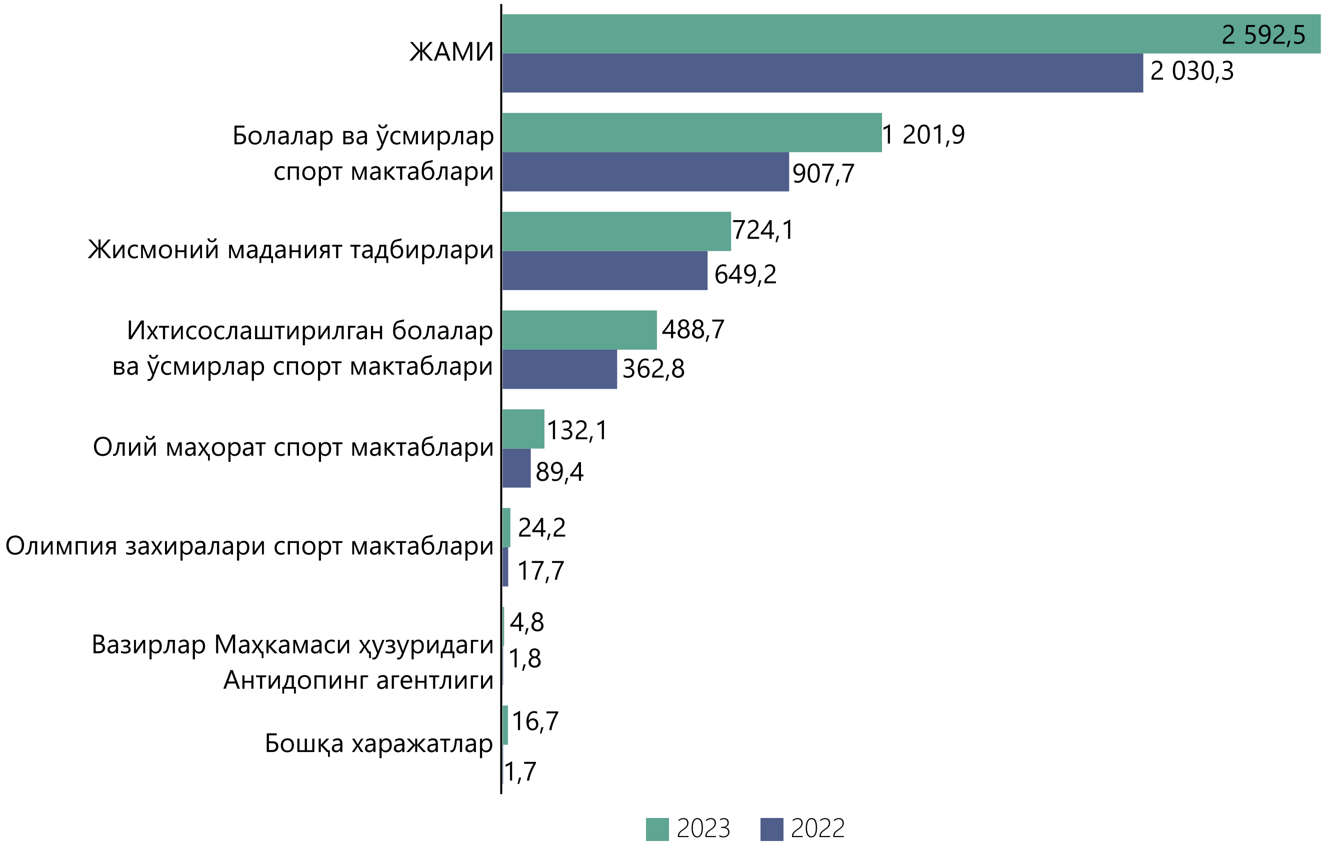

Ижтимоий ҳимоя

2023 йилда **ижтимоий ҳимоя** учун амалга оширилган харажатлар **19 209,6 млрд сўмни** ташкил этди. Ўз навбатида, кам таъминланган оилаларга нафақа тўловлари учун 2023 йил тасдиқланган параметрга нисбатан қўшимча **1 808,3 млрд сўм** маблағ ажратилди.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ТЎЛАНГАН НАФАҚАЛАР ВА НАФАҚА ОЛУВЧИ ОИЛАЛАР СОНИ, МЛН СЎМ

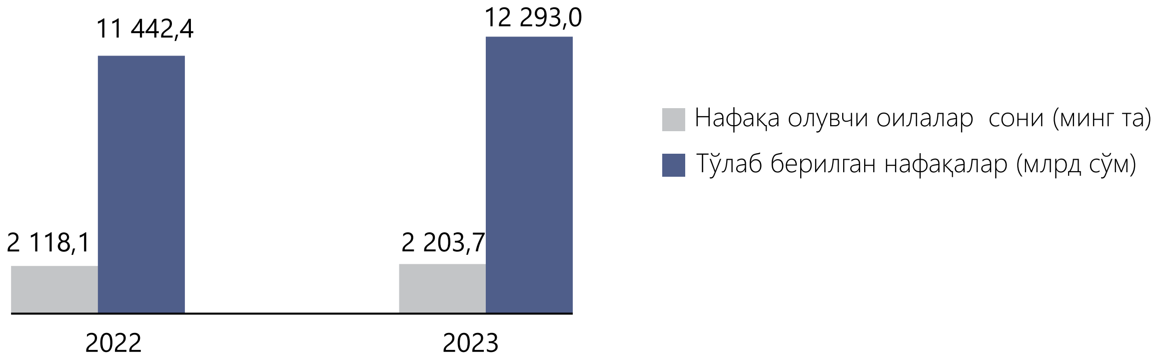

2023 ЙИЛДА ҲУДУДЛАР КЕСИМИДА ЖАМИ ОИЛАЛАР ВА НАФАҚА ОЛГАН ОИЛАЛАР СОНИ

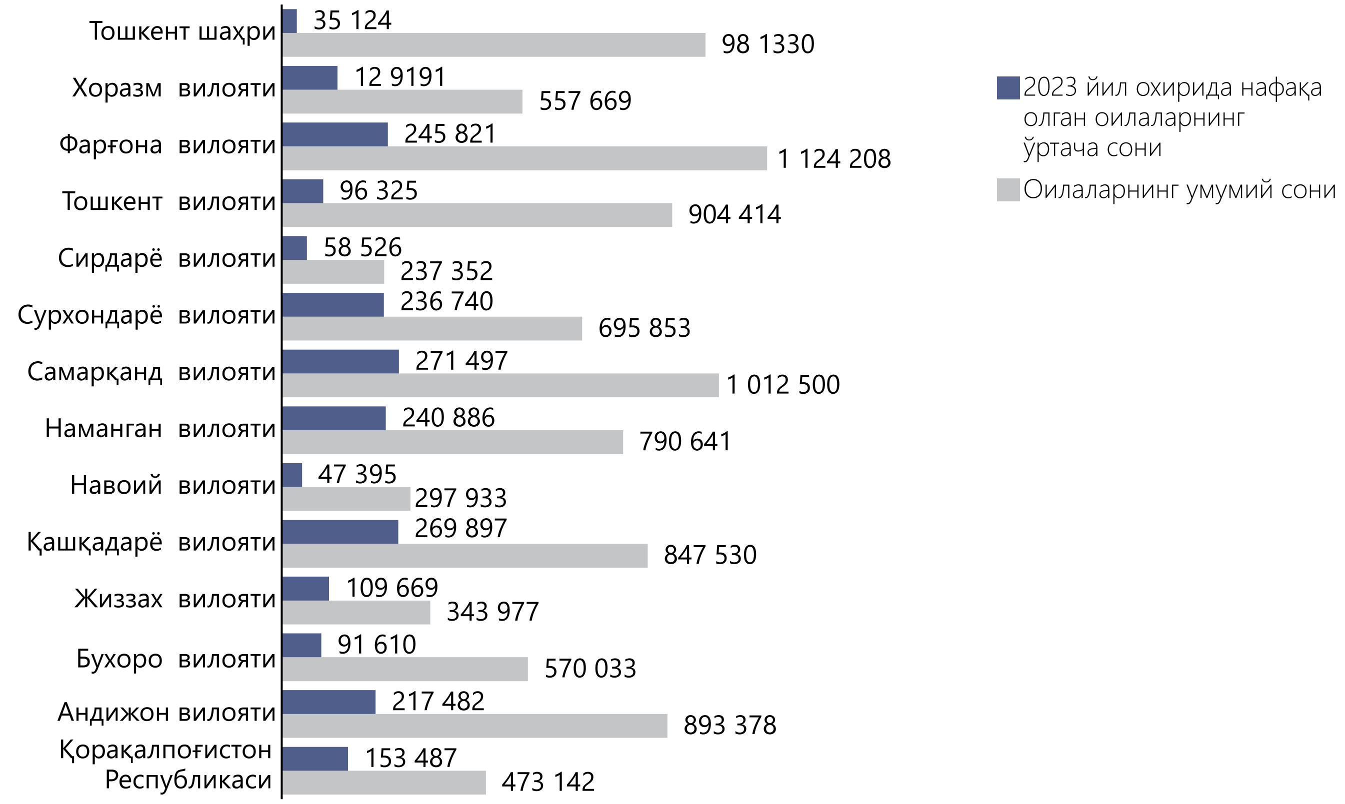

Иқтисодиётга харажатлар

Сув хўжалиги бўйича эксплуатация харажатлари, геология-қидирув ишлари, аҳоли пунктларини ободонлаштириш, автомобиль йўлларини сақлаш, уй-жой коммунал хўжалиги ва бошқа харажатларни ўз ичига олган **иқтисодиётга харажатлар** 2022 йилга нисбатан 25,9 % га ёки 8 833,3 млрд сўмга ошиб, **42 924,3 млрд** сўмни ташкил этди.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИҚТИСОДИЁТГА ХАРАЖАТЛАРИ, ТРЛН СЎМ

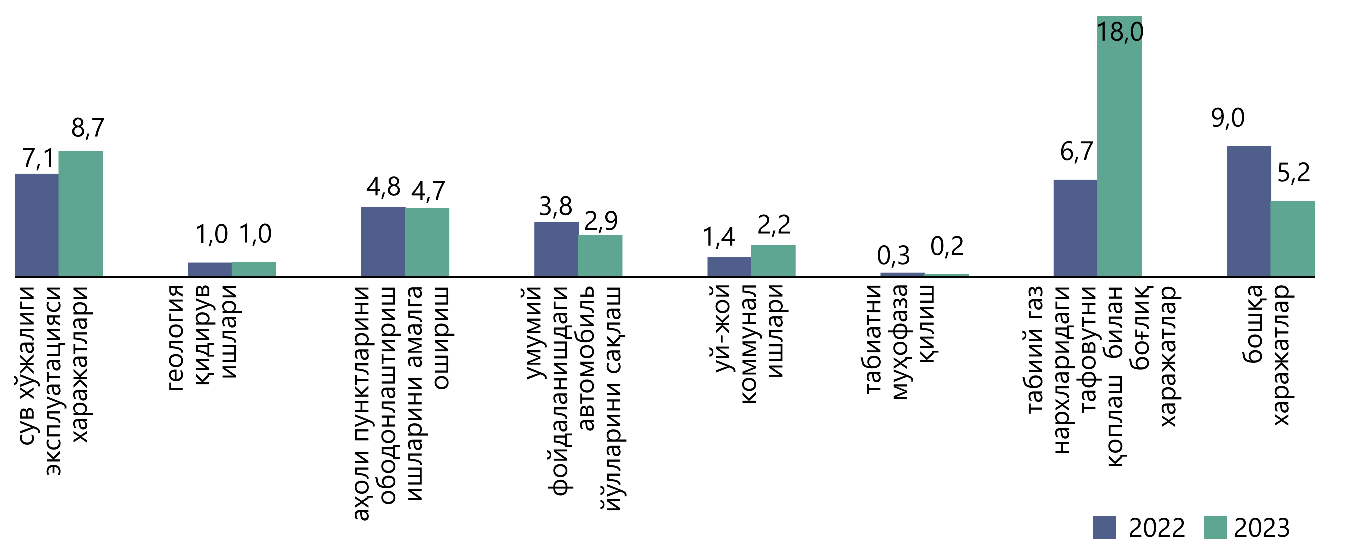

Иқтисодиётга амалга оширилган харажатларнинг ошиши коммунал тарифлар ошиши ҳамда «UzGasTrade» АЖ томонидан табиий газни сотиб олиш ва сотиш ўртасида юзага келган зарарни қоплаш учун қўшимча 3 789,6 млрд сўм миқдорида харажатларни амалга оширилиши билан боғлиқ.

Марказлашган инвестиция лойиҳалари ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари

тасдиқланган параметрларга нисбатан **4 012 млрд сўм** ортган ҳолда **29 581,6 млрд сўмни** ташкил этди.

МАРКАЗЛАШГАН ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИ ВА ҲУДУДЛАР ИНФРАТУЗИЛМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ХАРАЖАТЛАРИ БЎЙИЧА ХАРАЖАТЛАР, 2023 ЙИЛ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

Инвестиция харажатлари Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ҳукуматининг қарорлари ижросини таъминлаш мақсадида Инвестиция дастурига киритилган ўзгаришлар натижасида ошди. Натижада Инвестиция дастурининг тасдиқланган объектлари сони 1 343 тага кўпайди. Бундан ташқари, маҳаллий бюджетларнинг қўшимча манбалари доирасида шаклланган маблағларнинг бир қисми Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри, туманлар ва шаҳарлар Халқ депутатлари Кенгашлари қарори билан инвестиция харажатларига йўналтирилган.

2023 ЙИЛ ИНВЕСТИЦИЯ ХАРАЖАТЛАРИ ҲИСОБИДАН:

ижтимоий соҳада :

қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш ишлари якунлангани-дан сўнг:

- 421 та мактаб
- 188 та МТМ
- 100 та тиббиёт муассасалари
- 39 та олий таълим муассасаси
- 14 та маданият ва санъат муассасаси
- 7 та фан ва инновация муассасалари фойдаланишга топширилди

тоза ичимлик суви билан таъминлаш ва сувоқова тизимини ях-шилаш соҳасида:

1 823 км ичимлик ва оқова сув тармоқлари ётқизилди ҳамда 299 та иншоотларда қуриш ва реконструкция қилиш ишлари амалга оширилди ҳамда 275 та объект фойдаланишга топширилди.

76 та маҳаллада яшовчи 680 минг нафардан ортиқ аҳоли илк бор ичимлик суви билан таъминланди ва 1,5 млн нафар аҳолининг сув таъминоти яхшиланди.

Республика аҳолисининг ичимлик суви билан таъминланганлик даражаси 74,2 % дан 77 % гача

Давлат ҳокимияти, бошқаруви, адлия, прокуратура ва судларни сақлаш харажатлари

Давлат ҳокимияти, бошқаруви, адлия, прокуратура ва судларни сақлаш харажатларига 15 016,7 млрд сўм тасдиқланган ҳолда **15 913,4 млрд сўмга** ижро этилди

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ, БОШҚАРУВИ, АДЛИЯ, ПРОКУРАТУРА ВА СУДЛАРНИ САҚЛАШГА ХАРАЖАТЛАР, МЛРД СЎМ

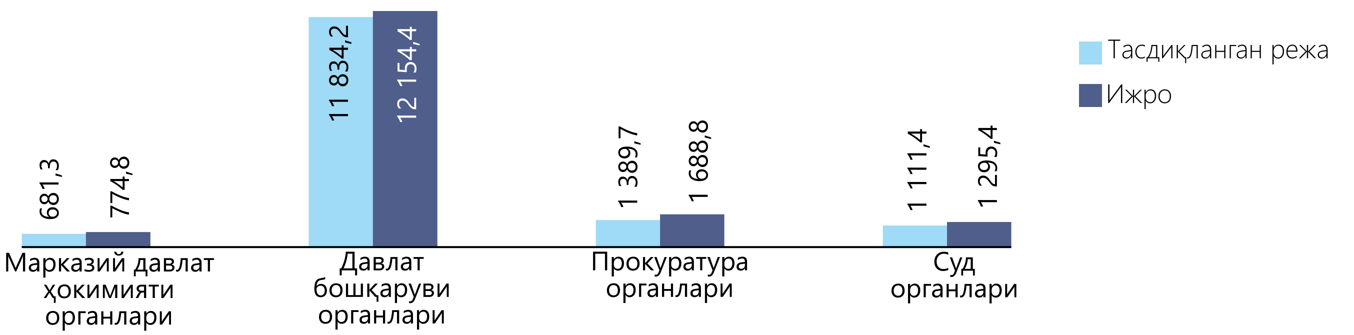

Давлат ҳокимияти, бошқаруви, адлия, прокуратура ва судларни сақлаш харажатларининг ортиши иш ҳақининг ошиши, шунингдек алоҳида вазирлик ва идоралар ходимларига қўшимча тўловлар манбаларининг ўзгариши билан боғлиқ.

2022-2023 ЙИЛЛАРДА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ХАРАЖАТЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАСНИФ БЎЙИЧА ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

№	Харажатлар	2022 (факт)	2023 (факт)
	Жами	**236 692,0**	**281 096,7**
	шундан:		
1	Иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар	96 578,2	113 109,2
2	Иш ҳақига қўшимчалар	20 213,6	23 873,8
3	Капитал қўйилмалар	13 986,8	10 730,5
4	Бошқа харажатлар	105 913,4	133 383,1
	шу жумладан:		
4.1	Товар ва хизматларга харажатлар	21 265,30	24 506,1
	шундан:		
	Хизмат сафарлари харажатлари	151,1	205,1
	Коммунал хизматлари	6 269,00	8 347,9
	Сақлаб туриш ва жорий таъмирлаш	2 667,50	2 078,6
	Моддий айланма воситалар захираларига харажатлар	7 095,30	8 478,7
	шундан:		
	Озиқ-овқат маҳсулотлари	2 475,80	3 295,6
	Дори-дармонлар, тиббиётда фойдаланиладиган воситалар, вакциналар ва	2 548,50	2 818,5
	бактериологик препаратлар		
	Ёнилғи ва ЁММ	630,5	731,4
	Товар ва хизматларни сотиб олиш бўйича бошқа харажатлар	5 047,20	3 135,0
4.2	Асосий воситалар бўйича харажатлар	5 235,20	5 145,5
4.3	Фоизлар	4 148,50	8 833,9
4.4	Субсидиялар	14 856,7	29 333,5
4.5	Молиявий активлар ва мажбуриятларнинг ўзгариши билан боғлиқ ўтказмалар	63,7	27,3
4.6	Грантлар (давлат максадли жамғармаларига трансфертлар)	26 865,5	30 989,2
4.7	Бошқа харажатлар	33 478,5	34 547,6

Иқлим ўзгариши билан боғлиқ харажатларни белгилаш

Ўзбекистон иқлим ўзгаришларига таъсирчанлиги юқори бўлган давлатлар сирасига киради, бу ўз навбатида иқлим сиёсатини шакллантириш ва амалга ошириш заруратини билдиради.

Ўзбекистонда, 2021 йилда қабул қилинган мажбуриятларга мувофиқ, иқлим ўзгаришига қарши курашиш бўйича чора–тадбирларни кучайтириш, кейинги 5 йилда иқтисодиётнинг энергия самарадорлигини 20 фоизга ошириш, шунингдек, қайта тикланувчи энергия манбалари улушини 25 фоизгача ошириш, ва бу орқали 2030 йилга қадар ҳавога чиқариладиган иссиқхона газлари ҳажмини 2010 йил даражасидан 35 фоизга камайтириш режалаштирилган.*

Бюджетни шакллантиришда ушбу устувор мақсадлар қандай ўз аксини топмоқда ва қайси маблағлар иқлим ўзгаришига қарши курашиш учун йўналтирилмоқда?

Бюджет жараёнида ва уни режалаштиришда иқлим билан боғлиқ муносабатларни инобатга олиш имкониятини яратувчи воситалардан бири иқлим ўзгариши билан боғлиқ харажатларни белгилаш ҳисобланади.

ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИ БИЛАН БОҒЛИҚ ХАРАЖАТЛАРНИ БЕЛГИЛАШ

Иқлим харажатларни баҳолаш ва мониторинг қилиш имконини берадиган иқлимга боғлиқ (иқлим ўзгаришига мослашиш ва оқибатларни юмшатиш) бюджет харажатларини аниқлаш ва ўлчаш жараёнини ўз ичига олади

ҚУЙИДАГИ ИМКОНИЯТЛАРНИ ЯРАТАДИ:

- 1. Ушбу масалларни бюджетлаштириш жараёнига интеграция қилиш орқали бюджет харажатларини иқлим ўзгаришига қарши курашишнинг устувор мақсадлари билан мувофиқлаштириш ;
- 2. Давлат органлари ва аҳолининг иқлим ўзгаришига қарши курашиш сиёсати билан хабардорлигини ошириш;
- 3. Иқлимга боғлиқ харажатлар тўғрисидаги маълумотларни эълон қилиш орқали ушбу харажатлар ва эришилган натижалар шафофлиги ва ҳисобдорлигини, шунингдек халқаро иқлимга боғлиқ молиялаштириш мажбуриятлари доирасида ҳисобдориликни ошириш.

Иқлим масалаларини бюджетни режалаштириш ва бюджет жараёни билан интеграциялашувини рағбатлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги томонидан БМТ тараққиёт дастури ва Франция агентлиги (ФТА) кўмагида "Иқлим ўзгариши соҳасида давлат харажатлари таҳлили ва институционал баҳолаш" (CPIER) амалга оширилди ҳамда иқлим билан боғлиқ харажатларни белгилаш услубиёти ишлаб чиқилди.

CPEIR – диагностика воситаси бўлиб, Давлат бюджети харажатларининг иқлим ўзгариши, иқлим соҳасидаги стратегик режалар ва институционал асослари билан боғлиқлиги юзасдиан сифат ва миқдорий таҳлиллар амалга ошириш орқали, республика ва маҳаллий бюджетларни режалаштириш ва улардан фойдаланиш жараёнига иқлим ўзгариши билан боғлиқ муамоларни интеграция қилиш имкониятлари ва камчиликларини баҳолаш имконини беради.

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 2 декабрдаги ПҚ-436-сон «2030 йилгача Ўзбекистон Республикасининг "яшил" иқтисодиётга ўтишига қаратилган ислоҳатлар самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори.

Ушбу услубиёт миллий стратегик мақсадлар, бюджет соҳасидаги тажрибалар ҳамда ташкилий қарорлар инобатга олинган ҳолда ишлаб чиқилган.

Иқлим билан боғлиқ харажатлар қуйидаги сифатларга кўра таснифланган:

- Харажатлар хусусиятига кўра:

Юмшатиш	Иқлимга салбий таъсир қилувчи омилларни олдини олиш харажатлари – иссиқхона газлари чиқарилишининг қисқаришига олиб келадиган чора-тадбирларни молиялаштиришга харажатлар
Мослашиш	Иқлим ўзгаришига мослашиш харажатлари иқлим ўзгаришининг муқаррар оқибатлари билан боғлиқ миллий иқтисодит ва ижтимоий соҳадаги мумкин бўлган йўқотишлар ва зараларни олдини олиш/камайтириш мақсадида уларга ўз вақтида мослашиш учун йўналтирилган харажатлар
Аралаш	Иқлим ўзгариш оқибатларини юмшатиш ва уларга мослашиш харажатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 1 майда “Давлат бюджети харажатларининг Барқарор ривожланиш миллий мақсадларига мувофиқлиги ва иқлим ўзгаришига таъсирини кўрсатиб бориш (маркировкалаш) механизмларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида” 257-сон Қарори тасдиқланди.

Мазкур қарор билан Давлат бюджети харажатларининг барқарор ривожланиш миллий мақсадларига мувофиқлиги ва иқлим ўзгаришига таъсирини кўрсатиб бориш (маркировкалаш) Концепцияси тасдиқланган бўлиб, Концепция Давлат бюджети харажатларининг барқарор ривожланиш миллий мақсадларига мувофиқлиги ва иқлим ўзгаришига таъсирини кўрсатиб бориш (маркировкалаш) тартибини жорий этишда концептуал ёндашувларни белгилаш мақсадида ишлаб чиқилган.

Ушбу Концепция қуйидаги асосий йўналишларни:

- таснифлаш қамрови, объекти ва даражаси;
- харажатларни аниқлаш;
- чора-тадбирларнинг бюджет маълумотларига мувофиқлигини таъминлаш;
- бюджет жараёнларига интеграция қилиш;
- харажатларни иқлим жиҳатидан таснифлашни татбиқ қилишга қаратилган қисқа ва узоқ муддатли ҳаракатлар;
- харажатларни барқарор ривожланиш миллий мақсадлари асосида таснифлашни ўз ичига олади.

Бунда бюджет харажатларини иқлим учун долзарблиги жиҳатидан «ижобий», «салбий» ёки «нейтрал» гуруҳларга ажратиш мумкин бўлади. Жумладан:

1 — ИЖОБИЙ ТАЪСИРГА ЭГА

2 — САЛБИЙ ТАЪСИРГА ЭГА

3 — НЕЙТРАЛ ХАРАЖАТЛАР

Ҳозирда бюджет тизими бюджетларининг вазифалар жиҳатидан таснифидаги сатрларни ушбу гуруҳларга ажратиш учун айрим харажатлар бўйича қўшимча маълумотлар талаб этилади.

Шу сабабли, маълумотлар вазифалар жиҳатидан таснифдаги маълум бир бюджет сатри бўйича жами харажатларнинг 75 фоизидан кўпроғи «ижобий» эканлигини кўрсатган тақдирда, бюджет сатри иқлимга ижобий таъсир кўрсатадиган харажатлар деб ҳисобланади.

Агарда жами харажатларнинг 75 фоизи «салбий» бўлса, унда бюджет сатри иқлимга салбий таъсир кўрсатадиган харажатлар деб ҳисобланади.

Харажатларни иқлим жиҳатидан таснифлашни жорий этиш учун қуйидаги 4 та асосий тадбирлар белгиланиши зарур:

- таъсирни «ижобий» тарафга юмшатиш тадбирлари;
- «салбий» таъсирни юмшатиш тадбирлари;
- «ижобий» мослаштириш тадбирлари;
- «салбий» мослаштириш тадбирлари.

Юқоридаги услубиётлар асосида 2023 йил Давлат бюджетининг 2023 йил ижроси тўғрисидаги маълумотлар асосида иқлим ўзгариши билан боғлиқ харажатларни белгилаш амалга оширилди. Ушбу белгилаш амалиёти жараёнида харажатлар моддасининг иқлим ўзгаришига боғлиқлиги ёки боғлиқ эмаслиги, ижобий, салбий таъсир қилиши ёки аралаш хусусиятга эга эканлиги ўрганилди.

2023 йил Давлат бюджети харажатларининг **41 625,8 млрд** сўми ёки **14,8 фоизи** иқлим ўзгаришига боғлиқ деб боғланди, қолгани таъсир қилмайдиган харажатлар сирасига киритилган, яъни харажатлар иқлим ўзгаришига таъсир кўрсатмайди ёки боғлиқлигини аниқлаш имконияти йўқ.

Иқлим ўзгаришига қарши кураш харажатларининг асосий қисмини иқлимга ижобий таъсир кўрсатувчи харажатлар ташкил этди.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ХАРАЖАТЛАРИНИНГ ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИГА ТАЪСИРИ, ФОИЗДА

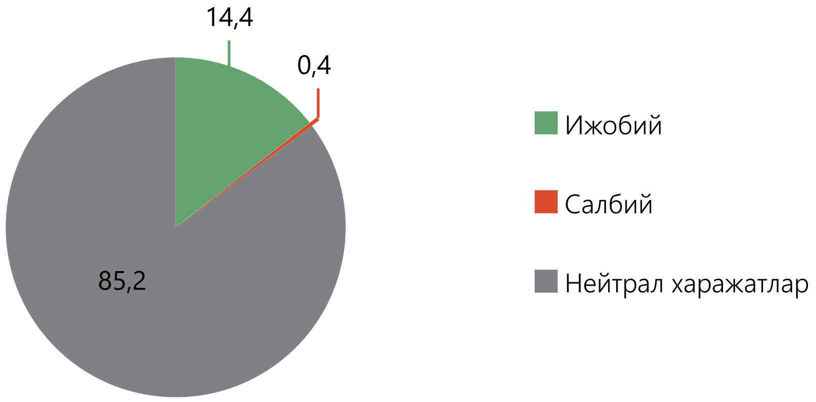

Иқлим ўзгаришига ижобий таъсир кўрсатиши аниқланган харажатларнинг асосий қисми (90,3 %) мослашиш хусусиятдаги харажатлар ҳиссасига тўғри келади.

ИҚЛИМ БИЛАН БОҒЛИҚ ХАРАЖАТЛАР

Аралаш хусусиятга эга харажатлар	1 034,4 млрд сўм (2,5 %)
Юмшатиш хусусиятига эга харажатлар	3 008,9 млрд сўм (7,2 %)
Мослашиш хусусиятига эга харажатлар	37 582,5 млрд сўм (90,3 %)

МОСЛАШИШ ЧОРАЛАРИ:

- суғориш сувларидан фойдаланишни қисқартириш учун сувни тежовчи технологияларни (томчилатиб суғориш) жорий этиш;
- куз ва қишда сув ресурсларини тўплаш учун сув ҳавзаларини яратиш (электр энергиясини ишлаб чиқариш учун сув ресурсларини шакллантириш учун давлатлар томонидан ўтказиладиган сув ресурслари – Тожикистон ва Қирғизистон);
- сувни кам талаб қиладиган экинларга ўтиш (кўп суғоришни талаб этадиган пахта етиштириш учун ер майонини қисқартириш);
- далаларни лазер билан текислаш;
- аҳоли пунктларини ва шаҳарларни кўпроқ кўкаламзорлаштириш;
- ўрмонлар барпо этиш, агроўрмон хўжалигини ривожлантириш;
- экстремал об-ҳаво ҳодисаларини ва иқлим хавф-хатарларидан эрта огоҳлантириш тизимини ишлаб чиқиш ва бошқалар.

ЮМШАТИШ ЧОРАЛАРИ:

- амалдаги иссиқлик электр станцияларини модернизация ва реконструкция қилишга инвестициялар;
- кичик гидроэлектростанциялар, шунингдек қуёш электр станциялари ва шамол парклари қурилиши;
- -электр транспорт воситаларини (жумладан, жамоат транспорти) ривожлантириш, энергия тежамкор ва кам углеродли биноларни қуриш;
- барча турдаги томларни тармоқда электр энергиясини ишлаб чиқариш учун қуёш фотоэлектр қурилмалари билан жиҳозлаш;
- уй–жой коммунал соҳасида қуёш сув иситиш мосламаларидан фойдаланиш;
- чорвачиликда биогаз қурилмаларидан фойдаланиш (метанли чиқиндиларни камайтириш) ва бошқалар иқлим ўзгариши оқибатларини юмшатиш бўйича.

АРАЛАШ ТАЪСИР ЧОРАЛАРИ

- сув ресурсларидан оқилона фойдаланишни ҳисобга олган ҳолда микроиқлим ҳосил қилиш ва чўлланишни қисқартириш туфайли дарахтлар томонидан углеродни сўриб олишни ва қурғоқчиллика мослашиш ҳисобига иссиқхона газлари чиқарилишини қисқартиришни таъминлайдиган оролбуйи ҳудудида ва Орол денгизининг қуриган тубида кўчатлар экишни кўпайтириш дастури;
- агар суғориш учун, масалан, қуёш фотоэлектр қурилмалари томонидан бошқариладиган насослардан фойдаланиш ёки барқарор чорвачилик (қорамол) гўнгидан (метан) иссиқлик ва электр энергияси ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган биогаз ишлаб чиқариш учун фойдаланган ҳолда, унинг қўшимча маҳсулоти – биоўғитлар ем–хашак экинлари ҳосилдорлигини ошириш ва минерал ўғитлардан фойдаланишни камайтирган ҳолда, сув ресурсларининг қисқариши, қурғоқчилик туфайли деградацияга учраган яйловларни тиклаш, ландшафт ўсимликларини тиклаш иқлимнинг қурғоқчилик даражасини юмшатишга

ИҚЛИМ ЎЗГАРИШИ ОҚИБАТЛАРИНИ ЮМШАТИШГА ВА МОСЛАШИШГА ТАЪСИР ҚИЛУВЧИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ХАРАЖАТЛАРИНИНГ 2023 ЙИЛ ИЖРОСИ, СОҲАЛАР КЕСИМИДА, МЛРД СЎМ

	Харажатлар	Жами	Ижобий	Салбий	Таъсирга эга эмас
	Харажатлар, жами	**281 096,7**	**40 624,1**	**1 001,7**	**239 470,9**
	Жами харажатларга нисбатан, фоизда	100,0	14,4	0,4	85,2
1	Ижтимоий харажатлар	137 246,7	626,1	0,0	136 620,6
2	Иқтисодиёт харажатлари	42 924,2	18541,4	1001,7	23 381,1
3	Марказлашган инвестиция лойиҳалари ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари	29 581,6	19931,7	0,0	9 649,9
4	Давлат бошқаруви, ҳокимияти, адлия, прокуратура, суд ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларини сақлаш харажатлари	16 674,3	1280,9	0,0	15 393,4
5	Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, шаҳар ва туманлар бюджетларининг захира жамғармалари	1 720,4	134,4	0,0	1 586,0
6	Давлат қарзига хизмат кўрсатиш ва қоплаш харажатлари	8 220,6	0,0	0,0	8 220,6
7	Бошқа харажатлар	44 728,8	109,6	0,0	44 619,2

Соҳалар кесимида иқлим ўзгаришларига ижобий таъсир хусусиятига эга бўлган харажатларнинг **72,0 фоизи** қишлоқ ва сув хўжалиги ҳамда ҳудудлар инфратузилмасини яхшилаш тадбирлари ҳиссасига тўғри келади.

2023 ЙИЛДА ИҚЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИГА ИЖОБИЙ ТАЪСИР ХУСУСИЯТИГА ЭГА БЎЛГАН ХАРАЖАТЛАР, МЛРД СЎМ

Вазифа жиҳатдан тасниф бўйича		2023
Гуруҳлар	Кичик гуруҳлар	
Умумий давлат хизматлари	Қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимият, давлат бошқаруви, молиявий ва фискал муносабатлар, ташқи ишлар ва бошқалар	6 124,9
Иқтисодий масалалар	Қишлоқ ва ўрмон хўжаликлари, балиқчилик ва овчилик	11 233,3
	Транспорт (инфратузилмани яхшилаш)	8 036,4
	Бошқа иқтисодий масалалар	2 114,7
Атроф-муҳитни ҳимоя қилиш	Атроф-муҳитни ҳимоя қилиш	284,9
Уй-жой коммунал хизматлари	Сув хўжалиги	9 970,9
	Кўчаларни ёритиш	438,3
	Бошқа уй-жой коммунал хизматлари	1636,5
Жамоат тартиби ва хавфсизлиги	Оролбўйи минтақасини ривожлантириш харажатлари	152,7
	Бошқа жамоат хавфсизлиги масалалари	631,6
Жами		**40 624,1**

Иқлим ўзгаришларига салбий таъсир хусусиятига эга бўлган харажатларнинг асосий қисми қазиб олиш, қайта ишлаш ва қурилиш соҳасига тўғри келади.

Вазифа жиҳатдан тасниф бўйича		2023
Гуруҳлар	Кичик гуруҳлар	
Иқтисодий масалалар	Қазиб олиш қайта ишлаш ва қурилиш	1 001,7
Жами		**1 001,7**

Ташаббусли бюджет жараёнлари доирасида 2023 йил якунларига кўра эришилган натижалар юзасидан маълумот

Жамоатчилик фикри асосида лойиҳаларни шакллантириш мақсадида 2023 йилда Ташаббусли бюджет жараёнлари феврал-март ва июл-август ойларида икки маротаба ўтказилди.

Икки мавсум доирасида 9 444 та маҳалла фуқаролари томонидан жами 105,4 мингта лойиҳалар келиб тушди. Шундан, лойиҳаларни саралаш босқичида туман ва шаҳарларда ташкил этилган ишчи гуруҳлар томонидан 67,2 мингта лойиҳалар овоз бериш жараёнига ўтказилди.

ТАШАББУСЛИ БЮДЖЕТ ЖАРАЁНИ ДОИРАСИДА 2023 ЙИЛДА ЖАМИ ШАКЛЛАНГАН ЛОЙИҲАЛАР СОНИ ЮЗАСИДАН ЙЎНАЛИШЛАР КЕСИМИДА МАЪЛУМОТ

Т/р	Ҳудуд номи	Жами келиб тушган	Саралашдан ўтган лойиҳалар	шундан						
				Ички йўл	Мактаблар	Кўча чироқлари	Ичимлик суви ва оқава тизими	Мактабгача таълим	Тиббиёт ташкилоти	Бошқалар
Жами		**105 434**	**67 169**	**22 140**	**9 993**	**9 004**	**3 333**	**4 773**	**2 891**	**15 035**
	фоизда		100%	33%	15%	13%	5%	7%	4%	22%
1	Қорақалпоғистон Республикаси	5 952	3 934	1 235	516	477	231	196	87	1 192
2	Андижон вилояти	5 992	4 510	2 064	612	627	190	160	178	679
3	Бухоро вилояти	6 496	4 704	1 508	558	641	190	280	197	1 330
4	Жиззах вилояти	3 221	2 331	809	537	165	82	117	85	536
5	Қашқадарё вилояти	9 862	7 008	3 005	789	934	367	207	261	1 445
6	Навоий вилояти	6 483	3 214	722	598	409	89	298	191	907
7	Наманган вилояти	6 688	5 369	1 506	1 225	490	180	843	272	853
8	Самарқанд вилояти	6 186	4 722	1 883	771	531	221	234	208	874
9	Сурхондарё вилояти	21 874	10 227	2 880	1 524	1 910	750	670	552	1 941
10	Сирдарё вилояти	3 353	1 842	568	294	193	88	109	62	528
11	Тошкент вилояти	5 849	4 141	1 652	569	661	184	263	78	734
12	Фарғона вилояти	5 840	4 827	1 748	638	743	357	359	215	767
13	Хоразм вилояти	7 987	5 220	1 947	751	902	234	387	179	820
14	Тошкент шаҳри	9 651	5 120	613	611	321	170	650	326	2 429

Эътиборли жиҳати, республикамизнинг **9 444 та маҳаллаларнинг барчаси** ўз лойиҳалари билан иштирок этдилар.

Ҳудудлар кесимида овоз бериш босқичига ўтказилган энг кўп келиб тушган лойиҳалар Сурхондарё вилоятида – 21,9 мингта, Қашқадарё вилоятида – 9,8 мингта, Тошкент шаҳарда – 9,6 мингтани ташкил этди.

Соҳалар кесимида энг кўп лойиҳалар сифатида аввалги йиллар каби ички йўлларни таъмирлаш йўналиши қайд этилиб, ушбу йўналиш бўйича жами 22,1 мингта лойиҳалар овоз бериш жараёнига ўтказилган ҳамда жами лойиҳалар сонига нисбатан 33 фоизни ташкил этди.

Шунингдек, умумтаълим мактабларини таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича – 9,9 мингта (15%), кўча чироқларини ўрнатиш ҳамда электр энергия таъминоти билан боғлиқ лойиҳалар – 9,0 мингта (13%), мактабгача таълим ташкилотларини таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича – 4,7 мингта (7%) ҳамда тиббиёт ташкилотлари бўйича – 2,8 мингта (4%) лойиҳалар овоз беришга ўтказилган.

Овоз бериш жараёнлари 2023 йилда жуда фаол ўтди. Фуқаролар аввалги йилларга нисбатан тиришқоқлик билан овоз беришда иштирок этдилар. Натижада, фуқаролар томонидан 1-мавсумда 16 млн ҳамда 2-мавсумда 18 млндан ортиқ (жами аҳоли сонига нисбатан 50 фоиз) овозлар берилди. Овоз бериш жараёнларида жами 8 878 та маҳаллалар иштирок этди.

ТАШАББУСЛИ БЮДЖЕТ ЖАРАЁНИ 2023 ЙИЛ НАТИЖАЛАРИ КЎРА ҒОЛИБ БЎЛГАН ЛОЙИҲАЛАРГА БЕРИЛГАН ОВОЗЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ

Т/р	Ҳудуд номи	1-мавсум				2-мавсум			
		Жами овоз сони (минг та)	Ғолиб сони	Қиймати (млрд сўм)	Ғолиб овоз сони (минг та)	Жами овоз сони (минг та)	Ғолиб сони	Қиймати (млрд сўм)	Ғолиб овоз сони (минг та)
	ЖАМИ	16 130	2 996	2 804,3	12 082	18 115	1187	1 314,6	6 276
1	Қорақалпоғистон Республикаси	685	134	115,6	410	593	92	90,5	280
2	Андижон вилояти	1 282	215	228,0	975	1 651	83	100,0	625
3	Бухоро вилояти	960	223	187,1	752	971	74	80,6	354
4	Жиззах вилояти	757	150	153,9	570	648	50	60,1	226
5	Қашқадарё вилояти	2 068	261	284,9	1 646	2 255	100	125,4	930
6	Навоий вилояти	565	143	109,0	421	507	58	54,9	169
7	Наманган вилояти	1 519	341	272,9	1 074	1 506	84	100,2	410
8	Самарқанд вилояти	1 595	283	272,9	1 192	2 072	113	132,7	770
9	Сирдарё вилояти	340	117	55,3	230	1 704	77	97,7	471
10	Сурхондарё вилояти	1 321	213	222,4	958	348	73	39,7	155
11	Тошкент вилояти	1 227	240	218,5	886	1 090	122	120,5	433
12	Фарғона вилояти	2 222	335	367,8	1 831	2 782	97	122,4	677
13	Хоразм вилояти	933	172	159,6	703	1 107	66	81,4	410
14	Тошкент шаҳри	656	169	156,4	433	881	98	108,5	366

Овоз бериш жараёни якунларига кўра дастлабки ҳисоб китобларга кўра 2 401 та маҳаллада умумий қиймати 2,8 трлн сўмни ташкил этган жами 2 874 та лойиҳалар ғолиб деб топилди.

Ушбу лойиҳалар учун фуқаролар томонидан жами 18,4 млндан ортиқ овозлар берилган бўлиб, жами берилган овозларга нисбатан 54 фоизни ташкил этди.

Шу билан бирга фуқароларнниг фаоллигини рағбатлантириш ҳамда маҳаллалардаги ижтимоий муаммоларни ҳал этиш мақсадида ҳурматли Президентимизнинг тегишли қарорларига асосан 1-мавсум якунларига кўра 1309 та лойиҳани молиялаштириш учун жами қўшимча равишда 1,3 трлн сўм маблағлар йўналтирилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 2023 ЙИЛ 10 АПРЕЛДАГИ ПҚ-117 СОНИ ҚАРОРИГА АСОСАН 2023 ЙИЛ 1-МАВСУМ ДОИРАСИДА 2000 ДАН ОРТИҚ ОВОЗ ТЎПЛАБ ҒОЛИБ БЎЛМАГАН ЛОЙИҲАЛАР УЧУН АЖРАТИЛГАН МАБЛАҒЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ

Ҳудуд номи	Лойиҳалар сони (бирлик)	Маблағ миқдори (млн сўм)
Республика бўйича жами	1 309	1 310 928
Қорақалпоғистон Республикаси	29	27 513
Андижон вилояти	111	113 706
Бухоро вилояти	50	45 820
Жиззах вилояти	82	87 760
Қашқадарё вилояти	128	141 047
Навоий вилояти	57	47 733
Наманган вилояти	182	154 421
Самарқанд вилояти	135	137 669
Сирдарё вилояти	13	8 445
Сурхондарё вилояти	110	111 754
Тошкент вилояти	84	87 603
Тошкент шаҳри	44	43 610
Фарғона вилояти	201	226 238
Хоразм вилояти	83	77 609

Натижада, 2023 йил якунларига кўра жами ғолиб деб топилган лойиҳалар сони 4 183 тани ташкил этиб, ушбу лойиҳалар учун жами 4,1 трлн сўм маблағлар йўналтирилди.

Эътиборли жиҳати, 2021-2023 йиллар давомида жами маҳаллаларнинг 4 766 таси Ташаббусли бюджет жараёнлари доирасида ғолиб деб топилган бўлса, шундан 273 та маҳаллалар 2023 йилги 2-мавсумда илк маротаба ғолиб деб топилди.

Ғолиб лойиҳалар соҳалар кесимида таҳлил қилганда, 1605 та умумтаълим мактабларини таъмирлаш ва жиҳозлаш тадбирлари, 1076 та ички йўлларни таъмирлаш лойиҳалари, 595 та тиббиёт ташкилотларини таъмирлаш ва жиҳозлаш тадбирлари ғолиб деб топилган.

ТАШАББУСЛИ БЮДЖЕТ ЖАРАЁНИ 2023 ЙИЛ НАТИЖАЛАРИ КЎРА СОҲАЛАР КЕСИМИДА ҒОЛИБ БЎЛГАН ЛОЙИҲАЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ

Соҳа номи	Ғолиб лойиҳалар		Ажратилган маблағ (млрд сўм)	
	сони	Жамидаги улуши	Қиймати	Жамидаги улуши
ЖАМИ	4 183	100%	4 115	100%
Ички йўлларни таъмирлаш	1 076	26%	1 271	31%
Умумтаълим мактаби	1 605	38%	1 434	35%
Тиббиёт ташкилоти	595	14%	591	14%
Кўча чироқлари	125	3%	130	3%
Мактабгача таълим	184	4%	150	4%
Ичимлик суви ва оқава тизими	63	2%	66	2%
Бошқалар	535	13%	473	11%

2023 йил якунларига кўра ҳар бир туман ва шаҳарда ўртача 10-15 тадан лойиҳалар ғолиб деб топилишига эришилди. Бу 2022 йилга нисбатан қарийб икки бароварга кўп дегани.

Давлатимиз раҳбарининг топшириқларига асосан Ташаббусли бюджет жараёнлари учун ажратилаётган маблағлар хажмини 2030 йилга қадар босқичма-босқич 24 трлн сўмга етказиш вазифаси қўйилган. Бу борада 2023 йилда эришилган ижобий натижалар ҳам бу борада кўрилаётган чораларга мисол бўла олади.

Хусусан, 2022 йилда Ташаббусли бюджет жараёнларини молиялаштириш учун жами 2,5 трлн сўм маблағ йўналтирилган бўлса, 2023 йилда мазкур кўрсаткич қарийб икки бароварга ошиб 4,5 трлн сўмни ташкил этди.

ТАШАББУСЛИ БЮДЖЕТ ЖАРАЁНЛАРИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ УЧУН 2023 ЙИЛДА АЖРАТИЛГАН МАБЛАҒЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ (МЛРД СЎМ)

Т/р	Ҳудудлар номи	2023 йилда ажратилган маблағлар	шундан			
			Ташаббусли бюджет	шундан		Менинг йўлим
				1-мавсум	2-мавсум	
ЖАМИ		**4 514,7**	**4 062**	**2 807**	**1 255**	**452**
1	Қорақалпоғистон Республикаси	240,3	201	116	86	39
2	Андижон вилояти	279,7	241	228	13	39
3	Бухоро вилояти	355,4	327	187	140	29
4	Жиззах вилояти	246,5	215	154	61	32
5	Қашқадарё вилояти	448,1	412	285	127	36
6	Навоий вилояти	168,4	148	109	39	20
7	Наманган вилояти	423,3	387	273	114	36
8	Самарқанд вилояти	462,1	424	276	148	38
9	Сурхондарё вилояти	361,7	323	222	101	38
10	Сирдарё вилояти	121,2	101	55	46	20
11	Тошкент вилояти	336,2	290	218	72	46
12	Фарғона вилояти	522,6	491	368	123	31
13	Хоразм вилояти	237,4	208	160	48	29
14	Тошкент шаҳри	311,9	292	156	136	20

Йил якунларига кўра ғолиб лойиҳалар ижроси умумий 65 фоизни ташкил этиб, жами ғолиб лойиҳаларнинг 2721 таси бўйича ишлар якунланиб фуқароларга фойдаланиш учун топширилган.

Бунда, 2-мавсум бўйича ғолиб лойиҳалар 2023 йилнинг сентябр ойида эълон қилинганлиги сабабли ёғингарчилик мавсуми бошланиши ҳисобига ушбу мавсумда ғолиб бўлган аксарият лойиҳаларни амалга ошириш ишлари 2024 йилга қолдирилган. Бугунги кунга келиб, 2023 йилги ғолиб лойиҳаларнинг 87 фоиз қисми якунланган ва фойдаланишга топширилган.

Жумладан, 2023 йил 1-мавсум:

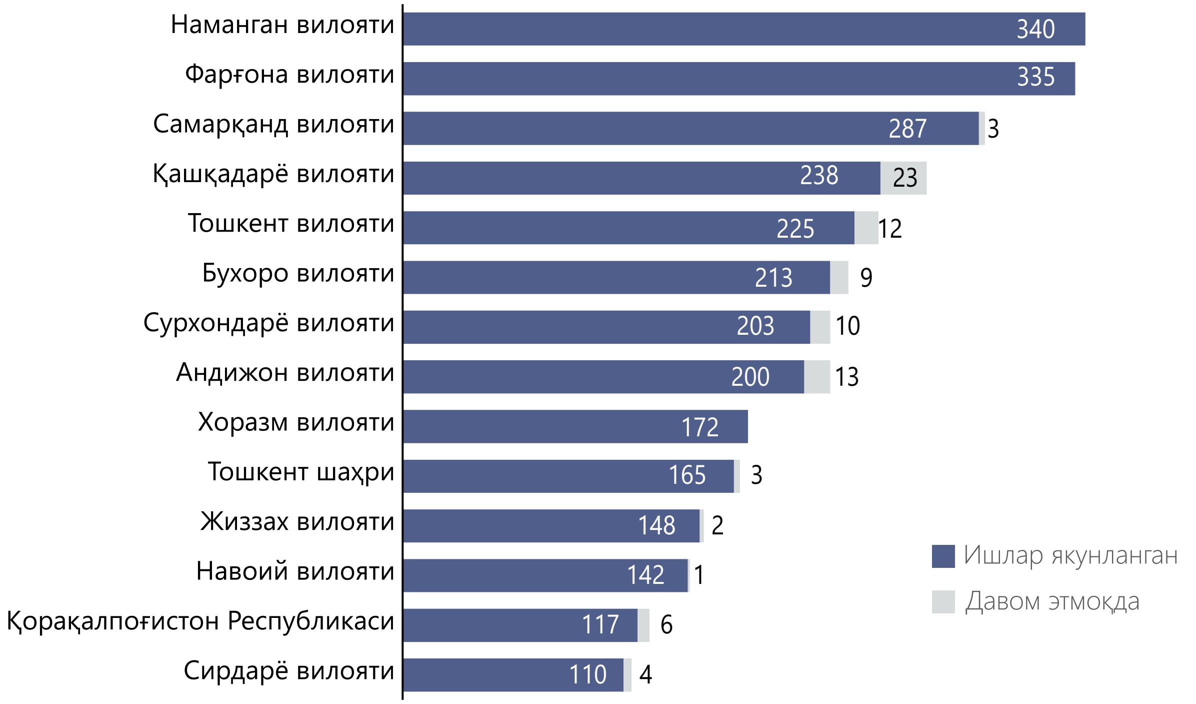

2023 йил 2-мавсум:

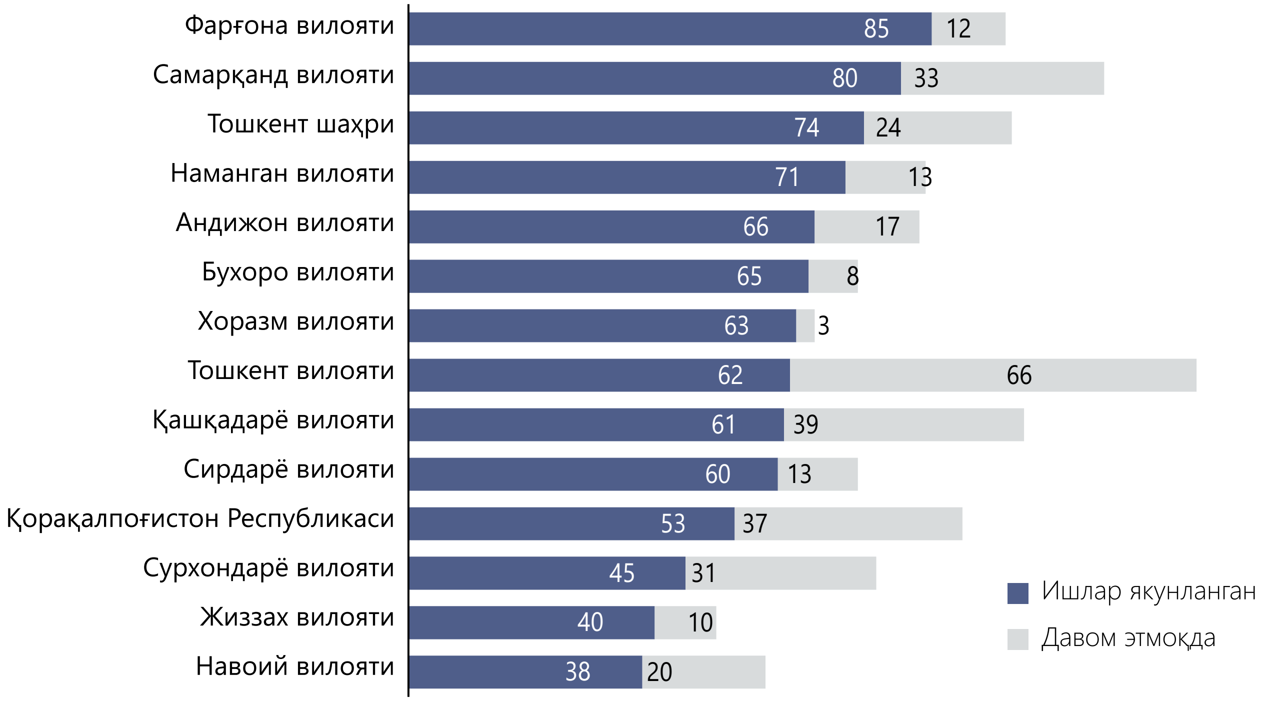

Ғолиб деб топилган лойиҳаларнинг ўз вақтида ва сифатли амалга оширилиши юзасидан ҳудудий ҳокимликлар ва тармоқ вазирликлари билан тизимли ишлар йўлга қўйилиб, ҳар ой якунлари билан муаммоли ҳолатлар ва ишлар суст ташкил этилган ҳудудлар муҳокама қилиб келинмоқда.

Бундан ташқари, амалга оширилган ишлар бевосита ташаббускор фуқаролар томонидан ҳам назоратга олинган бўлиб, "Очиқ бюджет" ахборот портали орқали ташаббус муаллифлари ўз лойиҳалари бўйича амалга оширилган ишларнинг сифатини баҳолаш имконияти яратилган.

2023 йил 1-мавсум бўйича 78% ҳамда 2-мавсум бўйича 38 фоиз лойиҳалар Жамоатчилик назоратидан ўтказилган:

1-расм. Фуқаро асфалтланган йўлнинг бетон қалинлигини ўлчамоқда.

1-мавсум бўйича:

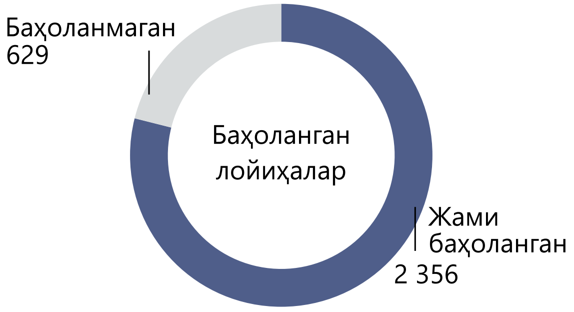

Ижобий	**2227**
Қониқарли	**94**
Қониқарсиз	**35**

2-мавсум бўйича:

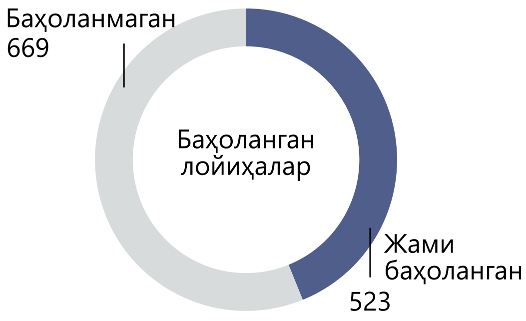

Ижобий	**491**
Қониқарли	**24**
Қониқарсиз	**8**

Маҳаллий бюджетлар ижроси

2023 йилда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетлари даромадлари **55 538,6 млрд сўм** миқдорида шакллантирилди. Маҳаллий бюджетлар харажатлари эса **101 740,6 млрд сўмга** ижро этилди. Маҳаллий бюджетларнинг балансилилигини таъминлаш мақсадида уларнинг даромад ва харажатлари ўртасидаги фарқ тартибга солувчи бюджетлараро трансфертлар орқали қопланди.

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТ ПАРАМЕТРЛАРИ (ЖАМИ)

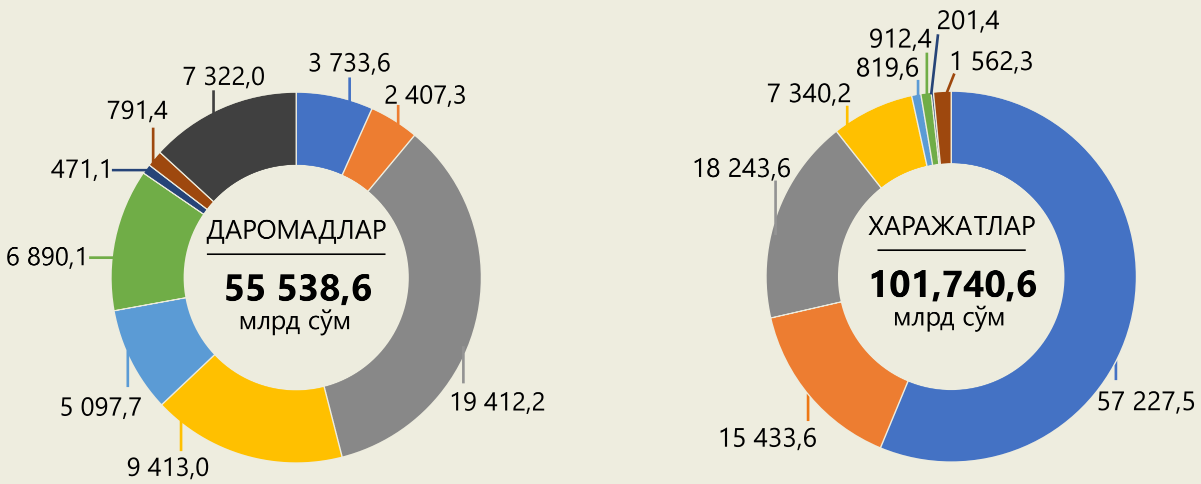

Фойда солиғи

Айланмадан солиқ

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи

Акциз солиғи

Мулк солиғи

Ер солиғи

Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ

Бошқа даромадлар

Ижтимоий харажатлар

Иқтисодиёт харажатлари

Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари

Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари

Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари

Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари

Бошқа харажатлар

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

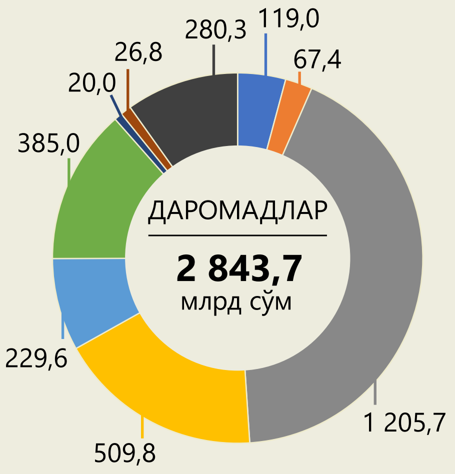

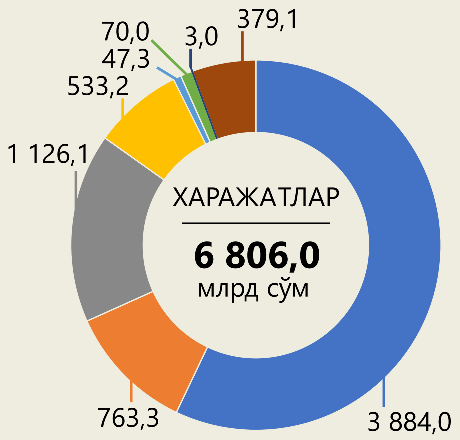

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

АНДИЖОН ВИЛОЯТИ

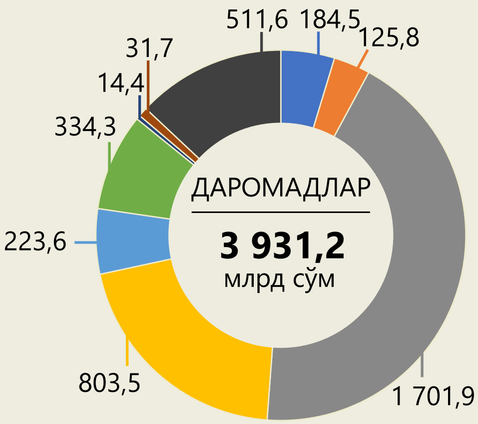

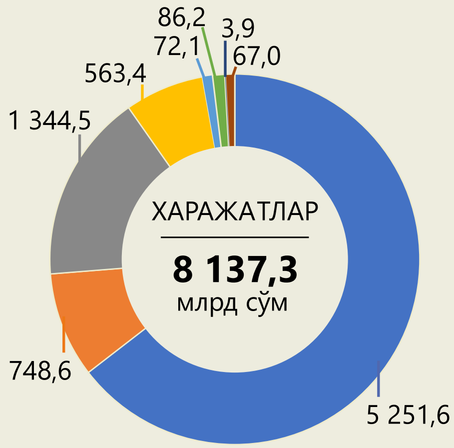

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

БУХОРО ВИЛОЯТИ

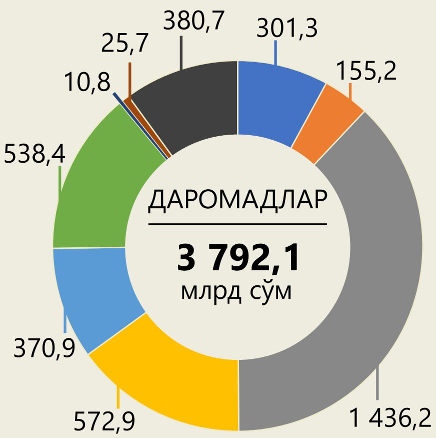

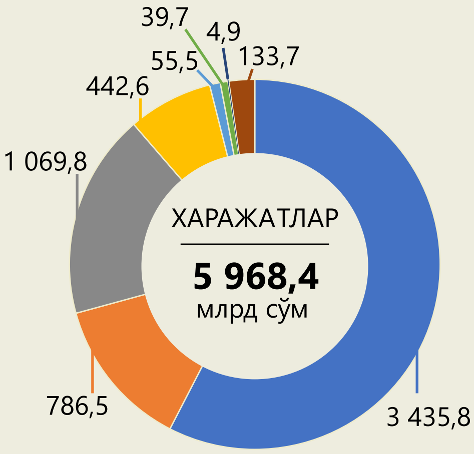

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ

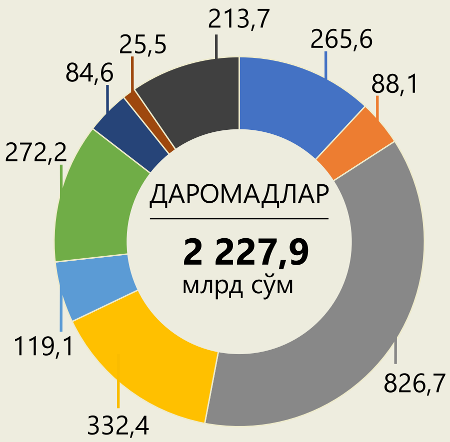

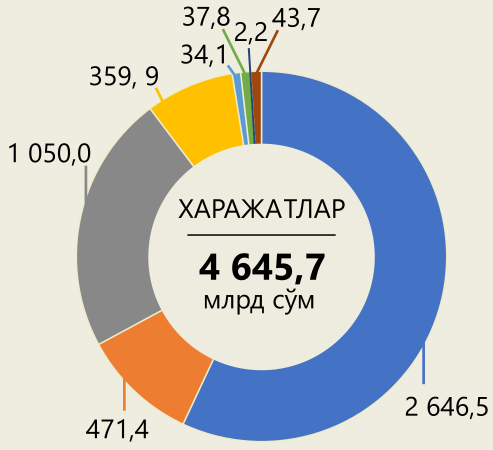

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ

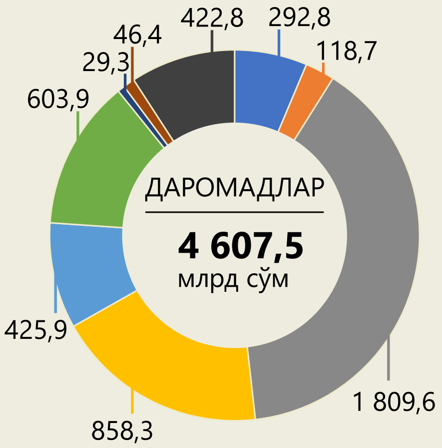

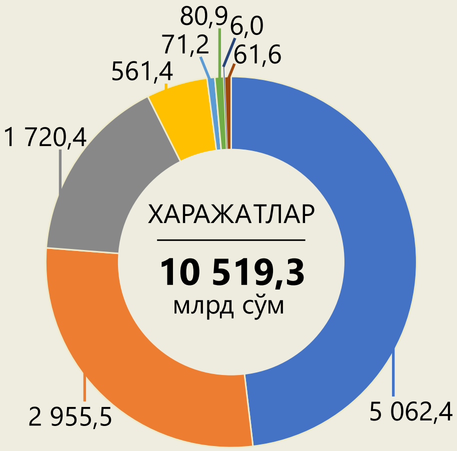

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ

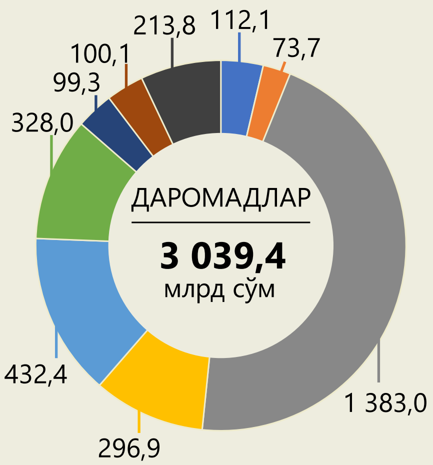

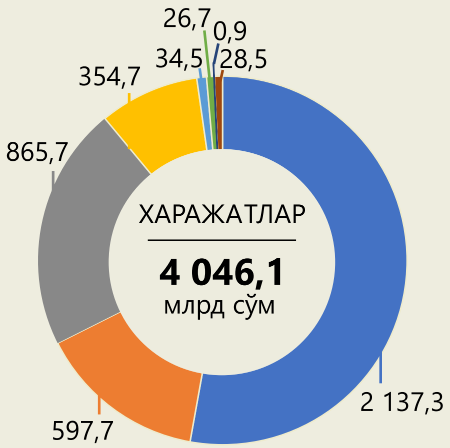

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

НАМАНГАН ВИЛОЯТИ

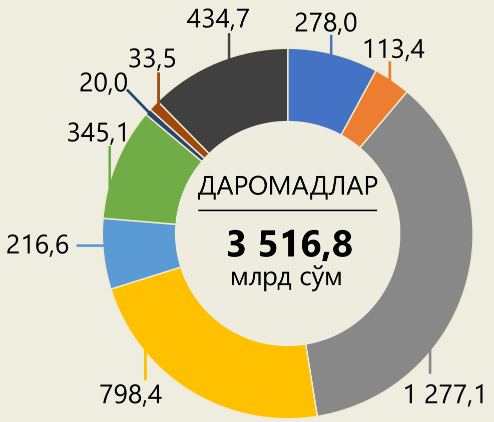

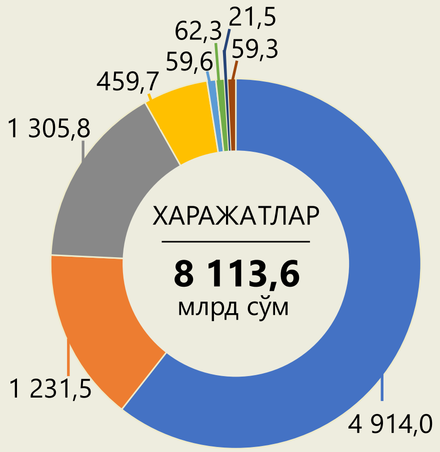

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ

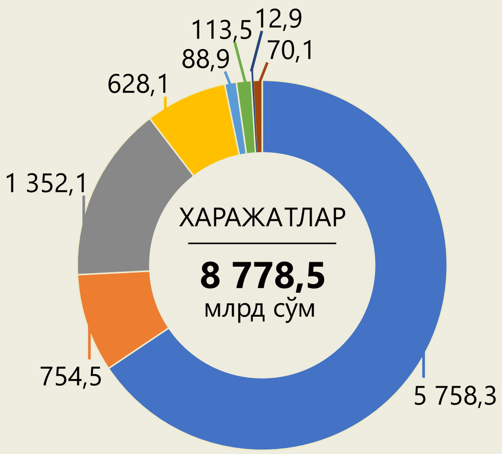

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ

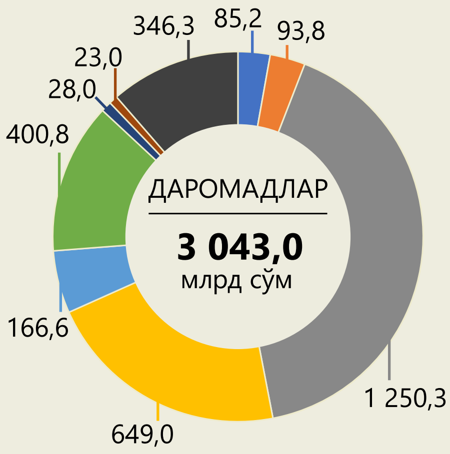

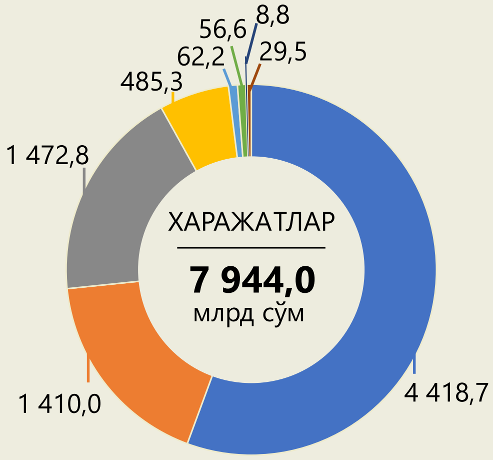

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ

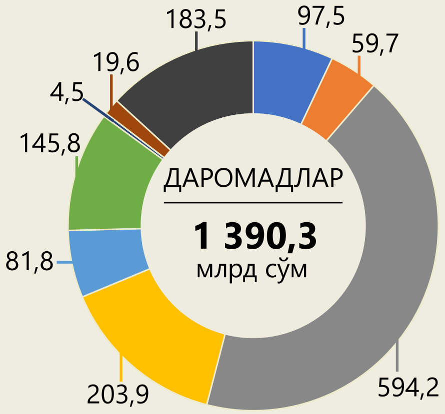

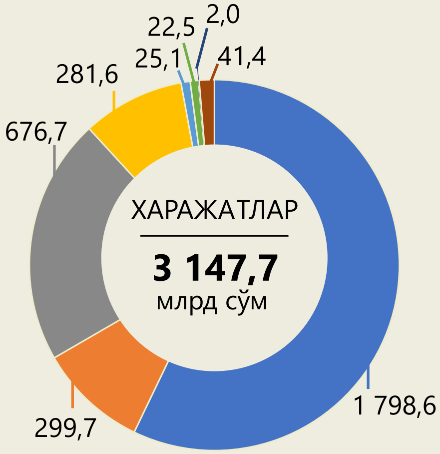

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ

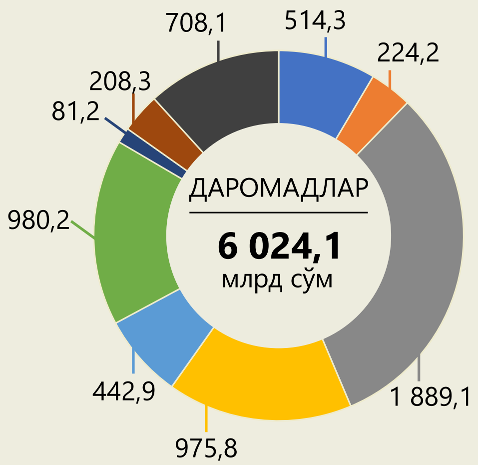

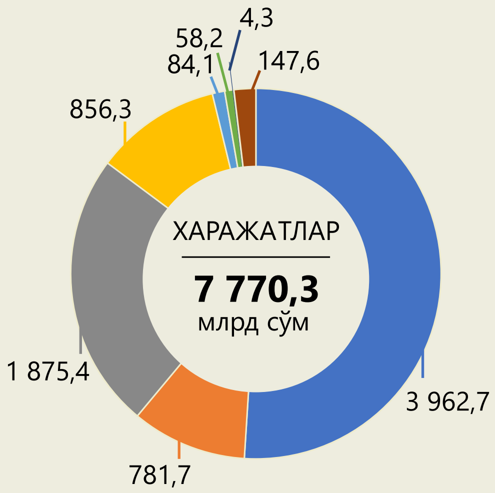

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ

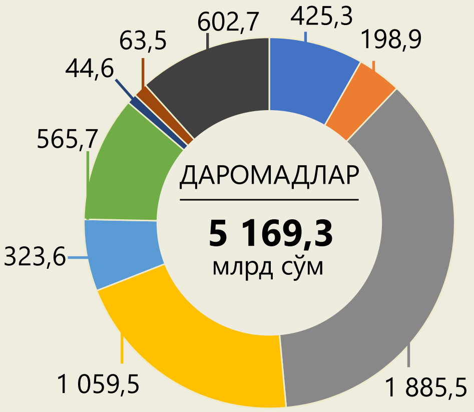

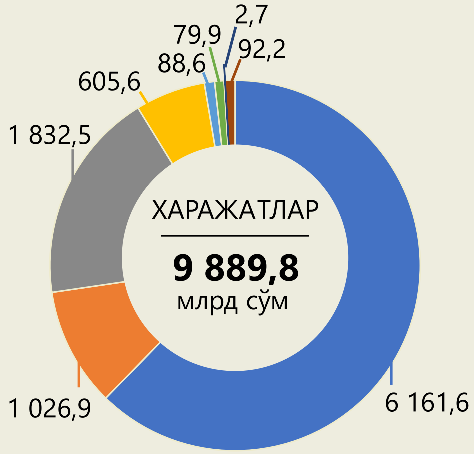

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ

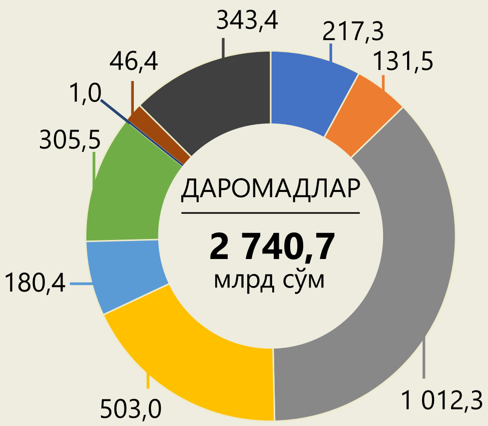

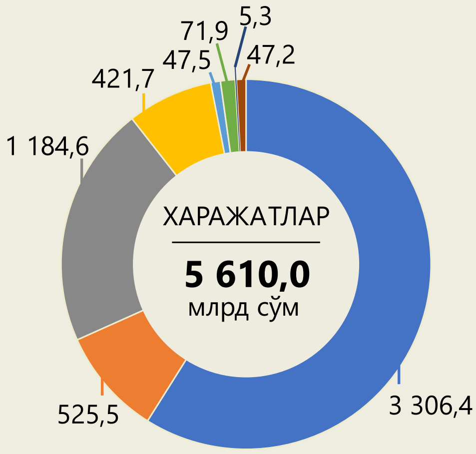

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

ТОШКЕНТ ШАҲАР

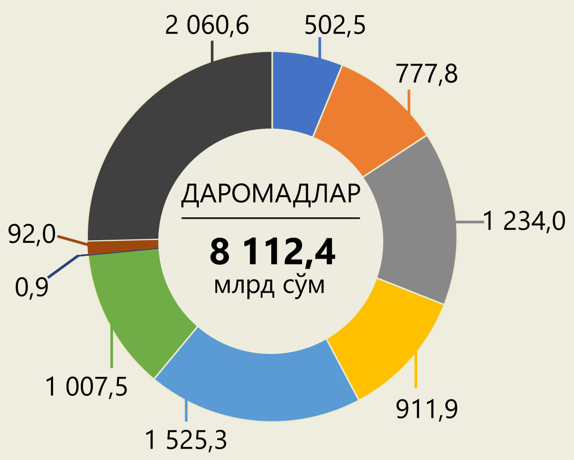

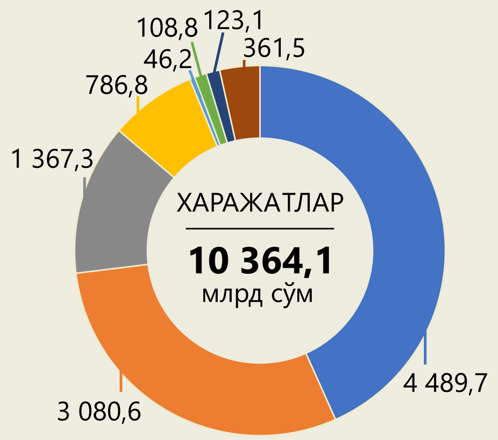

- Фойда солиғи
- Айланмадан солиқ
- Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи
- Акциз солиғи
- Мулк солиғи
- Ер солиғи
- Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ
- Бошқа даромадлар

- Ижтимоий харажатлар
- Иқтисодиёт харажатлари
- Марказлашган инвестиция ва ҳудудлар инфратузилмаларини ривожлантириш харажатлари
- Давлат бошқаруви, адлия ва прокуратура органларини сақлаш харажатлари
- Ўзини ўзи бошқариш органларини сақлаш ва давлат томонидан ННТ ларни қўллаб-қувватлаш харажатлари
- Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бюджетларининг захира жамғармалари
- Давлат қарзига хизмат кўрсатиш харажатлари
- Бошқа харажатлар

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАРНИНГ 2023 ЙИЛ ҚЎШИМЧА ДАРОМАДЛАРИ ВА УЛАР ҲИСОБИДАН АМАЛГА ОШИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ

2023 йилда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетларида 6 052 млрд сўм қўшимча даромадлар шаклланди ва улар ҳисобидан 5 714 млрд сўм ёки жами маҳаллий бюджетлар харажатларининг 5,6 % и миқдорида қўшимча тадбирлар молиялаштирилди.

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАРНИНГ ҚЎШИМЧА ДАРОМАДЛАРИ ВА ХАРАЖАТЛАРИ, МЛРД СЎМ

№	Ҳудудлар	Даромадлар	Харажатлар	Фарқи
Маҳаллий бюджетлар бўйича жами		**6 052**	**5 714**	**339**
1	Қорақалпоғистон Республикаси	380	370	10
2	Андижон вилояти	203	163	39
3	Бухоро вилояти	418	412	7
4	Жиззах вилояти	231	221	10
5	Қашқадарё вилояти	474	428	47
6	Навоий вилояти	319	283	36
7	Наманган вилояти	267	261	6
8	Самарқанд вилояти	303	289	15
9	Сурхондарё вилояти	181	177	4
10	Сирдарё вилояти	141	123	17
11	Тошкент вилояти	714	633	81
12	Фарғона вилояти	314	302	12
13	Хоразм вилояти	221	205	16
14	Тошкент шаҳри	1 885	1 847	38

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАРНИНГ ҚЎШИМЧА ДАРОМАДЛАРИ ҲИСОБИДАН АМАЛГА ОШИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАР ТЎҒРИСИДА МАЪЛУМОТ, МЛРД СЎМ

№	Ҳудудлар	ЖАМИ	Ҳудудни ривожлантириш дастурлари	Президент ташрифлари бўйича топшириқлар	“Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари	Ҳарбий-маъмурий сектор жамғармасига ўтказмалар	Ҳудудларни ободонлаштириш	Ҳокимлик-ларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш	Ташаббусли бюджетлаштиришни молиялаштириш (Openbudget)	Бошқа харажатлар
Маҳаллий бюджетлар бўйича жами		**5 714**	**1 353**	**56**	**100**	**205**	**248**	**114**	**585**	**3 052**
1	Қорақалпоғистон Республикаси	**370**	69	1	0	22	9	9	44	216
2	Андижон вилояти	**163**	13	1	16	29	2	2	19	82
3	Бухоро вилояти	**412**	173	0	0	16	12	9	86	117
4	Жиззах вилояти	**221**	44	0	3	7	14	6	15	132
5	Қашқадарё вилояти	**428**	77	27	0	26	52	15	62	168
6	Навоий вилояти	**283**	123	0	20	13	8	15	21	83
7	Наманган вилояти	**261**	98	10	16	11	6	4	26	90
8	Самарқанд вилояти	**289**	45	0	0	2	8	7	47	180
9	Сурхондарё вилояти	**177**	24	0	3	2	5	8	34	102
10	Сирдарё вилояти	**123**	19	0	1	8	6	6	16	66
11	Тошкент вилояти	**633**	204	3	1	31	15	9	70	299
12	Фарғона вилояти	**302**	91	11	24	37	16	4	9	109
13	Хоразм вилояти	**205**	23	3	4	0	13	10	32	120
14	Тошкент шаҳри	**1 847**	350	0	13	0	83	10	104	1 289

Бюджет тақчиллиги ва уни қоплаш манбалари

2023 йил якуни билан Консолидациялашган бюджетнинг умумий фискал баланси тақчиллиги белгиланган меъёрлар доирасида ижро этилди ва 59,2 трлн сўмни (ЯИМнинг 5,5 фоизи) ташкил этди.

2023 ЙИЛ КОНСОЛИДАЦИЯЛАШГАН БЮДЖЕТ ИЖРОСИ, МЛРД СЎМ

	Даромадлар	Харажатлар	Сальдо: профицит (+) / тақчиллик (-)
Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари	278 220,5	324 390,9	-46 170,4
Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси	11 262,0	16 191,6	-4 929,6
Ташқи қарз ҳисобидан давлат дастурлари		9 286,5	-9 286,5
Бюджет ташкилотларининг бюджетдан ташқари маблағлари	32 380,8	31 154,9	1 225,9
Консолидациялашган бюджет*	321 863,3	381 023,9	-59 160,6

**) Бюджетлараро трансфертлар ҳисобга олган ҳолда*

Консолидациялашган бюджет тақчиллигини (59,2 трлн. сўм) қоплаш ва 17,7 трлн сўм миқдоридаги асосий қарзни сўндириш учун қуйидаги манбалардан йўналтирилди:

ТАШҚИ

- халқаро молия институтларининг кредитлари ва евробондлар чиқариш **– 38,4 трлн сўм.**
- давлат мақсадли дастурларини амалга ошириш учун қарзлар **– 9,3 трлн сўм.**

ИЧКИ

- давлат ғазначилик облигацияларини чиқариш – **16,1 трлн сўм.**
- давлат активларини хусусийлаштиришдан тушумлар – **5,7 трлн сўм.**
- ссудаларининг қайтиши ва йил бошига қолдиқ маблағлар – **7,3 трлн сўм.**

БЮДЖЕТ ТАҚЧИЛЛИГИНИ ҚОПЛАШ МАНБАЛАРИ ТАРКИБИ, 2023 ЙИЛ УЧУН, ТРЛН СЎМ

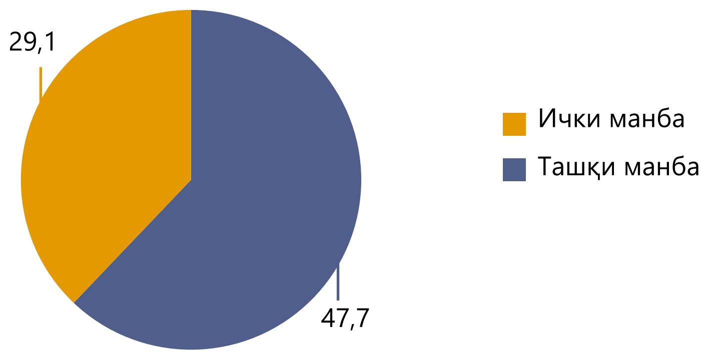

3 ДАВЛАТ ҚАРЗИ

Давлат қарзининг жорий ҳолати

Давлат қарзи қолдиғи 2024 йил 1 январь ҳолатига **34,9 млрд** АҚШ долларни (шундан, давлат ташқи қарзи – **29,6 млрд** АҚШ долл., давлат ички қарзи – **5,3 млрд** АҚШ долл.) ёки ялпи ички маҳсулотга (ЯИМ) нисбатан **38,4 фоизни** ташкил этди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ ҚАРЗИ ДИНАМИКАСИ, МЛРД АҚШ ДОЛЛАР*

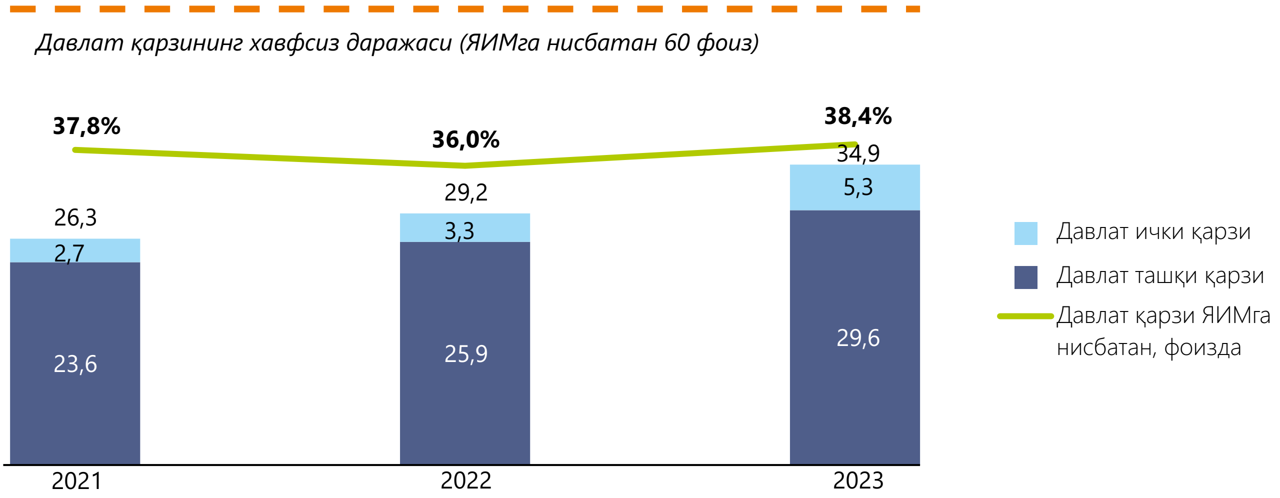

ДАВЛАТ ТАШҚИ ҚАРЗИ (МЛРД. АҚШ ДОЛЛАРИ)

ДАВЛАТ ИЧКИ ҚАРЗИ (МЛРД. АҚШ ДОЛЛАРИ)

**Давлат қарзи бўйича статистик маълумотлар халқаро молия ташкилотлари ва тижорат банклари тақдим этадиган маълумотлар асосида аниқлаштириб борилади.*

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ 2023 ЙИЛДАГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ПАРАМЕТРЛАРИГА КЎРА

Ўзбекистон Республикаси (Ўзбекистон Республикаси ҳукумати) номидан ва Ўзбекистон Республикасининг кафолати остида ташқи қарзларни жалб қилиш бўйича йиллик имзоланадиган янги битимларнинг чекланган ҳажми **5,5 млрд** АҚШ доллари этиб белгиланган. Шундан:

- Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджетини қўллаб-қувватлаш, шу жумладан Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тақчиллигини молиялаштириш учун — **3,0 млрд** АҚШ доллари,
- инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш учун — **2,5 млрд** АҚШ доллари жалб қилиниши назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси номидан чиқариладиган давлат қимматли қоғозларининг чекланган соф ҳажми **17,0 трлн** сўм.

2023 ЙИЛ ЯКУНИГА КЎРА

- 2023 йилда Ўзбекистон Республикаси (Ўзбекистон Республикаси ҳукумати) номидан ва Ўзбекистон Республикасининг кафолати остида ташқи қарзларни жалб қилиш бўйича йиллик имзоланган янги битимлар ҳажми **5,48 млрд** АҚШ доллари
- 2023 йилда Ўзбекистон Республикаси номидан чиқарилган давлат қимматли қоғозларининг соф ҳажми **16,9 трлн** сўмни ташкил қилди.

ДАВЛАТ ТАШҚИ ҚАРЗИНИНГ КРЕДИТОРЛАР КЕСИМИДА ТАҚСИМЛАНИШИ (01.01.2024 Й. ҲОЛАТИГА), ЎЛЧОВ БИР. – МЛРД. АҚШ ДОЛЛ. ЭКВ.

ХМИ/ХҲМТ	Сумма
Жаҳон банки	6,6
Осиё тараққиёт банки	6,4
Халқаро инвесторлар (халқаро облигациялар)	3,4
Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги	2,0
Хитой эксимбанки	1,9
Хитой давлат тараққиёт банки	1,4
Осиё инфратузилмавий инвестициялар банки	1,3
Ислом тараққиёт банки	0,9
Корея Иқтисодий тараққиёт ва ҳамкорлик жамғармаси ва бошқалар	0,8
Халқаро валюта жамғармаси	0,8
Франция тараққиёт агентлиги	0,7
Европа давлатлари (Германия, Испания, Италия, Люксембург, Польша, Австрия)	0,4
Япония халқаро ҳамкорлик банки	0,3
Европа тикланиш ва тараққиёт банки ва Европа инвестиция банки	0,3
Бошқа халқаро молиявий ташкилотлар	2,4
Жами	**29,6**

ДАВЛАТ ҚАРЗИ ВАЛЮТА ТАРКИБИ, (ФОИЗДА)

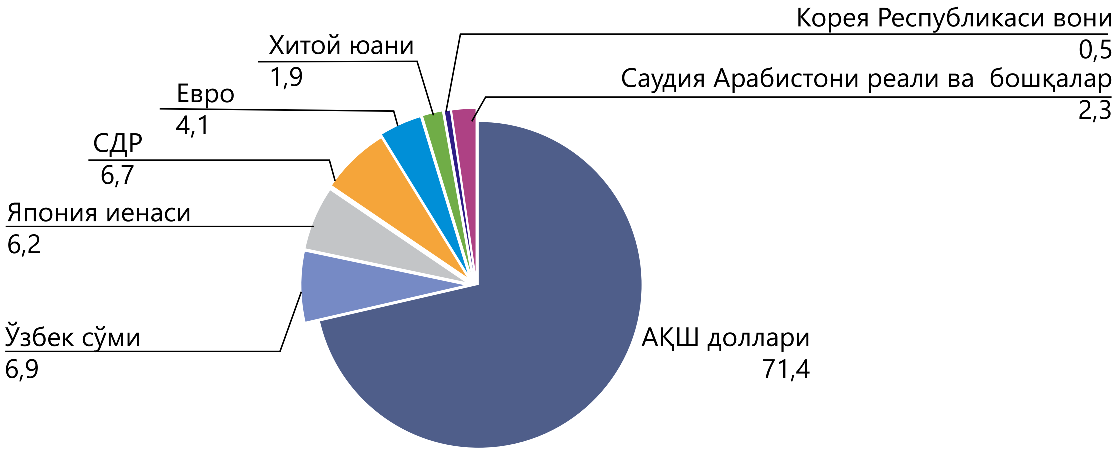

ДАВЛАТ ТАШҚИ ҚАРЗИГА ЖАМИ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ХАРАЖАТЛАРИ, МЛРД АКШ ДОЛЛАР*

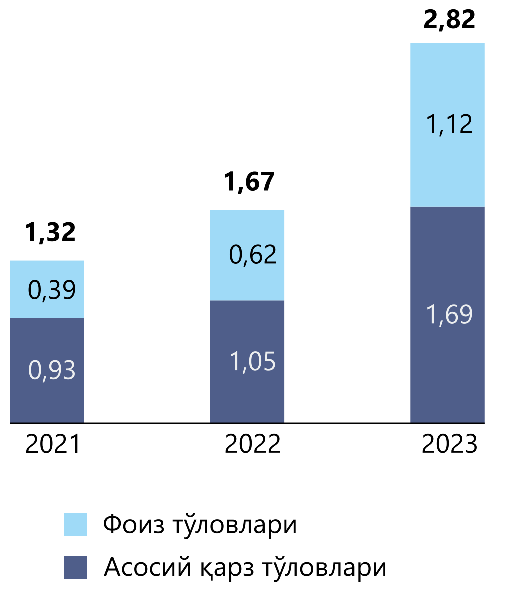

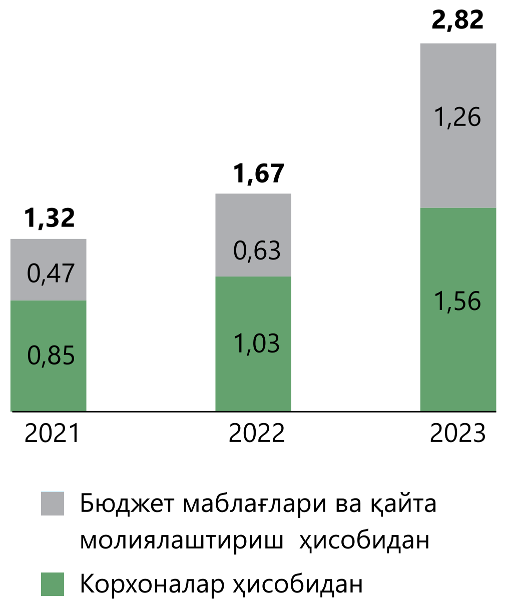

Халқаро молия бозорларидаги фоиз ставкалар (SOFR) 2023 йил бошидаги 2,99 фоиздан 2023 йил якунига келиб 5,34 фоизгача кўтарилди. Шу сабабли, 2023 йилда фоиз харажатлари ўтган йилларга қараганда ошди.

Шунингдек, мазкур даврда 2020 йилда 3 йил муддат билан миллий валютада чиқарилган 2 трлн. сўмлик суверен халқаро облигациялар сўндирилди.

**) Барча манбалардан (давлат бюджети ва корхоналар ҳисобидан) давлат қарзига жами хизмат кўрсатиш харажатлари асосий қарз ва фоиз тўловларини ўз ичига олади*

АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР

Бюджетдан ажратиладиган маблағлар – Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетларидан бюджет ташкилотлари ҳамда бюджетдан маблағ олувчилар учун назарда тутиладиган пул маблағларидир.

Бюджет тизими бюджетлари – Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети, давлат мақсадли жамғармалари бюджетлари ва бюджет ташкилотларининг бюджетдан ташқари жамғармалари.

Бюджет йили – тасдиқланган бюджет ижроси амалга ошириладиган давр.

Қорақалпоғистон Республикаси бюджети – Давлат бюджетининг Қорақалпоғистон Республикаси пул маблағлари жамғармасини ташкил этувчи бир қисми ҳисобланиб, молия йили мобайнида даромад манбалари ва миқдорларини ҳамда харажатлар йўналишлари ва миқдорларини назарда тутади.

Бюджет таснифи – бу барча даражалардаги бюджетларнинг даромадлари ва харажатларини, шунингдек, бюджет тақчиллигини молиялаштириш манбаларини ва давлат қарзи турларини бир хил турдаги белгилар бўйича гуруҳларга бўлиниши.

Бюджет ташкилоти – Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан сақлаб турилувчи, давлат функцияларини амалга ошириш учун белгиланган тартибда давлат ҳокимияти органларининг қарорига кўра ташкил этилган нотижорат ташкилотдир.

Ялпи ички маҳсулот (ЯИМ) – иқтисодий резидент бирликлар ишлаб чиқариш фаолиятининг якуний натижасини ифодаловчи ва ушбу бирликлар томонидан якуний фойдаланиш учун ишлаб чиқарилган товарлар ва хизматлар қиймати орқали ўлчанадиган кўрсаткич.

Давлат томонидан хориждан маблағ жалб қилиш – активларни хориж манбаларидан (чет давлатлардан, норезидент юридик шахслардан ва халқаро ташкилотлардан) жалб этилиши ҳамда бунинг натижасида Ўзбекистон Республикасининг қарз олувчи сифатидаги ёки қарз олувчи резидентларнинг ўз кредитларини (қарзларини) тўлашига кафил сифатидаги мажбуриятлари юзага келиши.

Давлат томонидан ички маблағни жалб қилиш – активларни ички манбалардан (резидент юридик ва жисмоний шахслардан) жалб этилиши ҳамда бунинг натижасида Ўзбекистон Республикасининг қарз олувчи сифатидаги ёки қарз олувчи резидентларнинг ўз кредитларини (қарзларини) тўлашига кафил сифатидаги мажбуриятлари юзага келиши.

Давлат ғазначилик облигациялари – бу аҳоли ва юридик шахслар ўртасида жойлаштириладиган ва пул маблағларини сақловчилар томонидан уларнинг бюджетга киритилишини тасдиқлайдиган ва ушбу қимматли қоғозларга эгалик қилиш муддати давомида қатъий белгиланган даромад олиш ҳуқуқини берадиган давлат қимматли қоғозларидир.

Давлат қарзи — Ўзбекистон Республика сининг ички ва ташқи маблағларни жалб қилиш натижасида вужудга келган мажбуриятлари.

Ғазначилик – Давлат бюджетининг ижросини амалга оширувчи махсус ваколатли молия органи.

Бюджетлараро трансфертлар – Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан Қорақалпоғистон Республикаси бюджетига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетларига, давлат мақсадли жамғармаларига ҳамда бунинг аксича ўтказиладиган, шунингдек Қорақалпоғистон Республикасининг республика бюджетидан, вилоятларнинг вилоят бюджетларидан ва Тошкент шаҳрининг шаҳар бюджетидан туманлар ва шаҳарлар бюджетларига ҳамда бунинг аксича ўтказиладиган маблағлар.

Маҳаллий бюджет – Давлат бюджетининг тегишли вилоят, туман, шаҳар пул маблағлари жамғармасини ташкил этувчи бир қисми бўлиб, унда даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори, шунингдек, молия йили мобайнида маблағлар сарфи йўналишлари ва миқдори назарда тутилади.

Солиқ имтиёзлари – солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда солиқ тўлашдан тўлиқ ёки қисман озод қилиш, шунингдек, солиқ тўловчи учун солиқ юкини бошқача тарзда юмшатишдир.

Қарзга хизмат кўрсатиш – қарз (қарзлар) бўйича қарз мажбуриятларини, шу жумладан, қарздорликнинг асосий қисми, фоизлар, воситачилик ҳақи ва жарималарни тўлаш бўйича мажбуриятни узиш учун умумий тўловлардир.

Бюджет маблағларини олувчи – Давлат бюджетидан ва давлат мақсадли жамғармалари бюджетларидан маблағлар олувчи юридик ёки жисмоний шахсдир.

Республика бюджети – Давлат бюджетининг умумдавлат тусидаги тадбирларни молия лаштиришда фойдаланиладиган қисми бўлиб, унда даромадлар манбалари ва уларга тушумлар миқдори, шунингдек, молия йили мобайнидаги маблағлар сарфи йўналишлари ва миқдори назарда тутилади.

Харажатлар сметаси – бюджет ташкилоти ёки бюджет маблағларини олувчи томонидан молия йили учун тузиладиган, назарда тутилган бюджетдан ажратиладиган маблағларнинг харажатлар моддалари бўйича акс эттириладиган ҳужжатдир.

Ўрта муддатли бюджет мўлжаллари – асосий макроиқтисодий кўрсаткичларни ва бюджетнинг агрегацияланган параметрлари лойиҳасини, функционал тасниф бўйича харажатлар лимитларини, хавфхатарларни ва уларни бошқариш чоратадбирларини ўз ичига олувчи 3 йилга мўлжалланган молиявий ҳужжат (режа).

Ҳудудий молия органлари – Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг молия бошқармалари, туманлар ва шаҳарлар ҳокимликларининг молия бўлимларидир.

Молия йили – биринчи январдан ўттиз биринчи декабрь куни охиригача бўлган вақтни ўз ичига олувчи даврдир.

Ташаббусли бюджет – “Очиқ бюджет” ахборот порталида жамоатчилик фикри асосида тадбирларни шакллантириш, овоз бериш жараёни доирасида ғолиб лойиҳаларни аниқлаш ҳамда туман ва шаҳар бюджети маблағлари ҳисобидан молиялаштиришни ўз ичига олган жараён.

Меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармаси – меҳнатга ҳақ тўлаш, қўшимча ҳақлар, мукофот пуллари тўлаш учун харажатларни молиялаштирувчи аниқ мақсадли манбадир.

Харажатларнинг вазифа жиҳатидан таснифи – давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, шунингдек, бошқа бюджет ташкилотлари томонидан ижро этилувчи асосий функциялар бўйича харажатларни гуруҳларга ажратилишидир.

Харажатларнинг иқтисодий таснифи – харажатларни иқтисодий йўналиши ва тўлов турлари бўйича гуруҳланишидир.

БОҒЛАНИШ УЧУН МАЪЛУМОТ

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлиги

МАСЪУЛ ДЕПАРТАМЕНТ:

Давлат бюджети сиёсати департаменти

www.imv.uz

“ОЧИҚ БЮДЖЕТ” АХБОРОТ ПОРТАЛИ
https://openbudget.uz

ЭЛЕКТРОН МАНЗИЛ
imv@exat.uz *(фақат идоралараро ва ҳукумат корреспонденцияси учун)*

ТЕЛЕФОНЛАР
Оғзаки мурожаатларни қабул қилиш масалалари, раҳбарият қабулига ёзилиш:
+998(71)203-19-93 (01116, 01117)

Ахборот хизмати:
+998(71)203-19-93 (01143, 01144)

Назорат бўлими:
+998(71)203-00-50 (1171)

Девонхона:
+998(71)203-19-93 (01112, 01113)

МАНЗИЛ
Тошкент ш. Истиқлол кўчаси 29, 100017, Ўзбекистон.
Мўлжал: Мустақиллик майдони.